

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

İlham Əliyev

YENİ AZƏRBAYCAN

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir
Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

21 aprel
2026-cı il,
çərşənbə axşamı
№ 067 (7134)
Qiyməti
60 qəpik

Antalya Diplomatiya Forumunda Azərbaycan amili

Bakının yürütdüyü siyasi xətt təsdiqlənir...

➔ Bax səh. 2

Dərinləşən qarşılıqlı münasibətlər...

➔ Bax səh. 3

Qadınlar sülh naminə birləşirlər

➔ Bax səh. 3

TDT-nin artan gücü...

Aprəlin 17-dən 19-dək Türkiyədə keçirilən Antalya Diplomatiya Forumu (ADF-2026) dünyanın müxtəlif ölkələrindən dövlət və hökumət başçılarını, həmçinin nazirləri bir araya gətirib. "Gələcəyi planlaşdırarkən problemlərin öhdəsindən gəlmək" mövzusunda keçirilən tədbir Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın himayəsi altında qardaş ölkənin xarici siyasət idarəsinin ev sahibliyi ilə baş tutub. "ADF-2026" çərçivəsində panellər də daxil olmaqla 40-dan çox tədbir və sessiya keçirilib.

Forum çərçivəsində Türk Dövlətləri Təşkilatı (TDT) Xarici İşlər Nazirləri Şurasının qeyri-rəsmi iclası da keçirilib. İclasa Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan sədrlik edib. Toplantıda, həmçinin Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov, Qazaxıstanın xarici işlər naziri Yermək Koşerbayev, Qırğızıstanın xarici işlər naziri Ceenbek Kulubayev, Özbəkistanın xarici...

➔ Bax səh. 4

Qlobal iqtisadi böhranın Azərbaycanda təsiri

➔ Bax səh. 5

Azərbaycan növbəti bir il ərzində UNESCAP-a sədrlik edəcək

Aprəlin 20-də Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Tailand Krallığının paytaxtı Banqok şəhərinə işgüzar səfəri çərçivəsində BMT-nin Asiya və Sakit Okean üzrə İqtisadi və Sosial Komissiyasının 82-ci sessiyasına (UNESCAP) sədr seçilib. Ölkəmizin növbəti bir il ərzində UNESCAP-a sədrlik etməsi nəzərdə tutulub.

Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidməti idarəsindən verilən məlumata görə, "Heç kəsi geridə qoymamaq: Asiya və Sakit okean regionunda bütün yaşlar üçün cəmiyyətin irəlilədirilməsi" mövzusunda həsr olunmuş sessiyanın açılış mərasimində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sessiya iştirakçılarına ünvanlanmış...

➔ Bax səh. 4

Qeyri-neft mənbələri üzərində...

➔ Bax səh. 5

İrəvan KTMT-nin fəaliyyətində iştirakını bərpa etməyəcək

➔ Bax səh. 6

Kiyev Ankaraya müraciət etdi...

➔ Bax səh. 7

Zorakılığa aparan yol...

➔ Bax səh. 4

ABŞ-İran danışqları baş tutacaq?

➔ Bax səh. 7

"Qətnamələr toplusu" ...

Sülhə
asi olanlar
nədən
narahatdırlar?

➔ Bax səh. 6

BMT-nin Asiya və Sakit Okean üzrə İqtisadi və Sosial Komissiyasının səksən ikinci sessiyasının iştirakçılara

Hörmətli Baş katibin müavini, Zati-aliləri, Xanımlar və cənablar, Azərbaycanın sədrliyi ilə keçirilən BMT-nin Asiya və Sakit Okean üzrə İqtisadi və Sosial Komissiyasının (BMT ASISK) 82-ci sessiyasında çıxış etmək üçün mənə göndərdiyi səmimi dəvətə görə Baş katibin müaviniyə dərin təşəkkürümü bildirmək istəyirəm.

BMT-nin Asiya və Sakit Okean üzrə İqtisadi və Sosial Komissiyası dayanıqlı inkişafın irəliləməsi, eləcə də regional bağlantıların, ticarətin və iqtisadi əməkdaşlığın asanlaşdırılmasında olduqca mühüm rol oynayan

BMT-nin ən geniş və təsirli regional platformalarından biri olaraq qalır. Biz xüsusən də multilateralizmin gücləndirilməsinə ehtiyac duyulduğu vaxtda bu mühüm işə töhfə verməkdən məmnunluq.

Görüşümüz artan qlobal qeyri-müəyyənlik dövründə baş tutur. Yüksələn geosiyasi gərginlik və genişlənmə münasibətləri beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyin həssaslığını, o cümlədən onilliklər ərzində əldə olunmuş inkişaf nailiyyətlərinin kövrəkliyini üzə çıxır. Bu xüsusda Azərbaycan dövlətlərinin suverenliyi və ərazi bütövlüyü prinsiplərinə özünün sarılmasında sadıqlığını bir daha vurğulayır.

2021-ci ildə bu mötəbər qurumda ilk dəfə çıxış etdikdən sonra Cənubi Qafqazda dərin transformasiya baş vermişdir. Azərbaycan özünün suverenliyini və ərazi bütövlüyünü tam şəkildə bərpa etmiş, Ermənistanla sülh gündəliyinə başlamışdır. Ötən ilin avqustunda Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Donald Trampın ev sahibliyi ilə keçirilmiş Vaşinqton Zirvə görüşündə Azərbaycan ilə Ermənistan arasında normallaşmada tarixi irəliləyiş əldə olunmuşdur.

Bu gün biz sülhün bəhrəsinin şahidiyik. Azərbaycan ilə Ermənistan arasında ticarət münasibətləri başlamışdır və hazırda Azərbaycan Ermənistan üçün tranzit çıxışına şərait yaradır. Vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələrinin qarşılıqlı səfərləri etimadın qurulmasına töhfə verir.

Eyni zamanda, Azərbaycan işğal zamanı tam dağıdılmış və azad edilmiş ərazilərdə unikal və genişmiqyaslı yenidənqurma layihələrini həyata keçirir. Böyük Qayıdış Proqramı uğurla icra olunur. 80 000-dən artıq insan öz həyatını yenidən qurmaq, doğma yurdlarına qovuşmaq, təhsil almaq və işləmək məqsədilə Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bölgələrinə qayıtmışlar. Bununla belə, minalar humanitar və inkişaf sahələrində ciddi təhdid olaraq qalır. Asiya və Sakit okean üzrə Komissiyamızın əhatə dairəsində olan bir sıra ölkələrdə də mövcud olan mina problemi bu sahədə geniş

beynəlxalq əməkdaşlığı zəruri edir. 2020-ci ildə münasibətlər başa çatdıqdan sonra 400-dən artıq azərbaycanlı mülki şəxs mina partlayışları nəticəsində həyatını itirmiş və ya yaralanmışdır.

Xanımlar və cənablar, Azərbaycan inklüziv və dayanıqlı inkişafı davam etdirir. Son iki onillik ərzində iqtisadiyyatımız təxminən dörd dəfə artmış, yoxsulluq və işsizlik isə təqribən 5 faiz səviyyəsinə düşmüşdür. Sosial müdafiə və infrastruktur sahəsində böyük sərmayələr hazırda sayı 10 milyonu keçmiş əhalimizin rifahını yaxşılaşdırmışdır.

Azərbaycan BMT-nin 2030-cu il Gündəliyini milli inkişaf strategiyalarına daxil edərək, yoxsulluğun azaldılması, təhsil və səhiyyə sahələrində nailiyyətlər qazanaraq, "heç kəsi diqqətdən kənarda qoymamaq" prinsipi ilə qəti şəkildə sadiq çıxdığımızı əks etdirən könüllü milli hesabatlarını dövrü olaraq təqdim edərək, Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinin icrasında böyük töhfəni əldə etmişdir.

Bundan əlavə, Azərbaycan əsas daşımalar qovşağı kimi öz rolunu gücləndirir. Cari geosiyasi mühtidə Orta Dəhlizin əhəmiyyəti artır. Zəngəzur Dəhlizi Asiyaya Avropa ilə birləşdirərək, Asiya və Sakit Okean üzrə İqtisadi və Sosial Komissiyamızın prioritetləri ilə tam uyğun şəkildə daha geniş nəqliyyat, enerji və rəqəmsal şəbəkələrə töhfə verərək regional bağlantıları daha da artıracaq.

Azərbaycan sabit və şəxələndirilən enerji təchizatına töhfə verərək müxtəlif bölgələrdə enerji təhlükəsizliyinin təminatçısı kimi öz etibarlı rolunu oynamaqda davam edir.

Münasibətlər başa çatması Azərbaycanın beynəlxalq səylərinin genişləndirilməsi üçün də yeni imkanlar yaratmışdır. Azərbaycanın Türk Dövlətləri Təşkilatında və Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirədə sədrliyi, onun D8 - İqtisadi Əməkdaşlıq üzrə Təşkilata, Mərkəzi Asiyada dövlət başçılarının məşvərətçi görüşlərinə qəbul olunması və COP29 tədbirinə uğurlu ev sahibliyi etməsi beynəlxalq ictimaiyyətin Azərbaycanın xarici siyasətinə artan etimadın təzahürüdür.

Sonda məmnunluqla qeyd etmək istərdim ki, Azərbaycan gələcək ay Ümumdünya Şəhərsalma Forumunun 13-cü sessiyasına ev sahibliyi edəcək. Genişmiqyaslı yenidənqurma və dayanıqlı şəhərsalma işlərində iştirak edən ölkə kimi biz sessiyada öz təcrübəmizi bölüşməyi və ən yaxşı qlobal təcrübələrlə tanış olmağı arzulayırıq. Mən hamınızı Ümumdünya Şəhərsalma Forumunun 13-cü sessiyasına iştirak etməyə dəvət edirəm.

Bu iclasın işinə uğurlar arzu edirik. Sağ olun.

İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Antalya Diplomatiya Forumunda Azərbaycan amili

Bakının yürütdüyü siyasi xətt təsdiqlənir...

Azərbaycanın son 6 ildə yaratdığı yeni siyasi-iqtisadi konfiqurasiya, müəyyənləşdirdiyi regional siyasi inkişaf xətti mühüm bir coğrafiyada olduqca böyük üstünlüklər formalaşdırıb. Belə ki, Bakı Avrasiyanın mərkəzində Şərqi-Qərbi ticari sistemini, siyasi münasibətlərini işğar müstəviyə daşımaqqla birgə, Qlobal Cənubun yeni nizamdakı yerini də müəyyənləşdirib:

- Yaxın Şərqi diplomatiyasında vacib rol alıb;
- Türkiyə ilə birgə regionun təhlükəsizlik arxitekturasının güclənməsinə töhfə verib;
- Ayrı-ayrı regionlarda (Suriya, Qəzza və s.) sülh və yenidənqurma prosesinin aktiv iştirakçısına çevrilib;
- Mərkəzi Asiya və Çinin Yaxın Şərqi, Qlobal Cənub ilə əlaqələrinin möhkəmlənməsində, yeni səhifələrin açılmasında vasitəçi olub.

Beləliklə, Azərbaycan yeni nizamda mərkəzçi status qazanmaqla regiona öz gələcəyini müasir çağırışlara uyğun formalaşdırmaq imkanı qazanmışdır. Bu fakt bir neçə gün öncə Türkiyənin Antalya şəhərində keçirilən V Antalya Diplomatiya Forumunda (ADF) da təsdiqləndi.

Bakı Yaxın Şərqi sülhün və yenidənqurmanın aktiv iştirakçısıdır...

Forumla bağlı istər beynəlxalq, istərsə də Türkiyə nəşrlərinin mövqeyinə diqqət yetirdikdə bir məqam ön plana çıxır - bu Forum global təhlükəsizlik sistemində formalaşan bəzi yeniliklərə fokuslanıb. Bəli, Forum yaşadığımız və bizə yaxın coğrafiyalarda kataklizmlərin gücləndiyi bir dövrdə geostrateji stabilliyin düstürünü göz önünə sərir. ADF yeni nizamda ortaya çıxan siyasi-iqtisadi güc mərkəzinin və ya mərkəzlərinin, təsir nöqtələrinin sərhədlərini müəyyənləşdirdi. Maraqlıdır ki, bu düstur daha çox Prezident İlham Əliyevin ADF çərçivəsində keçirdiyi görüşlərlə izah edilir. Məsələn, dövlət başçımızın aprelin 17-də Suriya Ərəb Respublikasının keçid dövrü Prezidenti Əhməd Əl Şaraa ilə görüşü zamanı səsləndirilən fikirlər Bakının Yaxın Şərqi gedən yeni stabilizmə prosesindəki mövqeyini ortaya qoydu. Müzakirələrdə Suriyada baş vermiş dəyişikliklərdən sonra ölkələrimiz arasında münasibətlərin inkişafı ilə bağlı konkret addımların atıldığını vurğulanması təsadüfi sayıla bilməz - bu sırada əsas mövqə təbii ki, enerji sahəsindəki əməkdaşlığa söykənir. Azərbaycan qazının Türkiyə ərazisindən Suriyaya ixracı layihəsinin həyata keçirilməsi Suriyanın

enerji təhlükəsizliyinə töhfə verməklə yanaşı, ümumilikdə bu ölkənin inkişafında önəmli rol oynayır. Bu fakt bir daha Bakının yeni inkişaf perspektivində Qlobal Cənubun tərkib hissəsi olan Yaxın Şərqi gedən proseslərdəki aktiv iştirakını təsdiqləyir.

Türk birliyinin stabilizdirici faktoru...

Digər bir maraqlı məqam isə Azərbaycan Prezidentinin Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin (ŞKTC) Prezidenti Tufan Erhürmanla görüşüdür. Dövlət başçımız Tufan Erhürmani

tivini daha fərqli yerlərdə görür. Fərqli ölkələrdə iqtidarın dəyişməsi isə təşkilatə münasibətdə fərqlilik yaratmır - bütün dövlətlər anlayırlar ki, Şuşa Bəyannaməsi üzərindən formalaşan yeni regional təhlükəsizlik konsepsiyası dolayısı ilə TDT-nin təhlükəsizlik doktrinasıdır. Bu doktrina yeni münasibətlər sisteminin müəyyənliyində əsas açardır - Yaxın Şərqi gedən problemlərin həlli prosesində, sülh danışıqları və ya sülh tənzimləmələri zamanı, regionla bağlı global dəyərləndirmələrin müzakirə-

mərhələsinə formalaşdırıb. Həmin sənədin imzalanmasından sonra Azərbaycanın Avropaya qaz ixracının həcmi və coğrafiyası əhəmiyyətli dərəcədə genişləndi. Hazırda Avropa İttifaqının 10 üzv dövləti Azərbaycan qazı ilə təmin olunur və ümumilikdə 16 ölkə Azərbaycanın boru kəmərləri vasitəsilə ixrac etdiyi qazı alır. Eyni zamanda, Azərbaycan yaxın illərdə qaz hasilatını artırmağı planlaşdırır. Yeni yataqlardan hasilatın başlanması nəticəsində növbəti iki-üç il ərzində mövcud həcmə müqayisədə azı 10

ləri ard-arda Bakının enerji təminatındaki yerini vurğulayırlar. Antalya Forumu çərçivəsində Prezident İlham Əliyevin Moldova Prezidenti Maya Sandu ilə görüşü zamanı da ölkələrimiz arasında enerji sahəsində əməkdaşlıq üçün geniş imkanların olduğu vurğulanıb. Moldovanın xüsusilə enerjiyə ehtiyac duyduğu zamanda Azərbaycan tərəfindən nümayiş olunan dəstək bir daha yüksək qiymətləndirilib.

Bakı yeni mərhələdə Türk Dünyasının Qərblə əlaqələrinin daha da güclənməsi yönündə yorulmaz səy nümayiş etdirir. Bu isə analogi əlaqələrin daha da güclənməsi perspektivini formalaşdırır - ADF çərçivəsində aparılan müzakirələr də bunu təsdiqləyir. Azərbaycanın müəyyənləşdirdiyi siyasi xətt nümunə hesab olunur.

3 qardaş əl-ələ, ürək-ürəyə...

Nəhayət Forumun ən diqqətçəkən məqamı: tarixi Azərbaycan-Türkiyə-Pakistan qardaşlığının növbəti təntənəsi və təcəssümü. Forumun açılış mərasimindən öncə 3 ölkənin rəhbərinin əl-ələ, ürək-ürəyə yanaşı dayanması bütün dünyaya açıq mesajdır. Üç ölkə arasındakı çoxşaxəli əlaqələr mühüm sahələri əhatə etməklə yanaşı, strateji məsələlərdə qarşılıqlı dəstəyin nümayişi həm də mühüm güc mərkəzi kimi çıxış etməyə imkan yaradır. Bunun nəticəsidir ki, bu üç dövlətin dövlət və hökumət başçıları, rəsmi strukturları, ictimai-siyasi sektor arasında mütəmadi müzakirələr aparılır, fikir mübadilələri həyata keçirilir, birgə layihələr icra olunur. 3 dövlətin birliyi regional təhlükəsizliyin təmini üçün də əsaslı xəttidir - hərbi, hərbi-texniki, hərbi təhsil, hərbi istehsalat sahələrində Azərbaycan, Pakistan və Türkiyənin üçtərəfli əməkdaşlıqlarının inkişaf perspektivləri bölgənin təhlükəsizlik seqmentinin inkişafına töhfə verir. Beləliklə, yeni iqtisadi-siyasi münasibətlərin formalaşdığı hazırkı zamanda üç dövlətin maraqlarını bir daha uzlaşdırması, münasibətlərin fərqli konturlar üzrə təmürküzləndirilməsi vacib şərt kimi meydana çıxır. Nümayiş etdirilən Türkiyə, Pakistan və Azərbaycanın strateji müttəfiqliyi regional inkişafın yeni mərhələsində aparıcı güc mərkəzi kimi çıxış edir - bu güc mərkəzi isə öz növbəsində təhlükəsizlik, inkişaf və tərəfdaşlığın yüksəlməsinə töhfələr verir. Antalya Diplomatiya Forumu isə bu birliyin aydın təzahürünə çevrildi.

Pərviz SADAYOĞLU

prezident seçilməsi münasibətilə təbrik edib - söhbət zamanı Azərbaycanın ŞKTC-yə göstərdiyi daimi dəstəyə toxunulub. Azərbaycan Prezidenti ölkəmizin həmişə Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin yanında olduğunu deyərək, göstərilən dəstəyin gələcəkdə də davam etdiriləcəyini vurğulayıb. Görüşdə Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin Türk Dövlətləri Təşkilatına müşahidəçi qismində qatılmasının önəmi vurğulanıb - bir sıra sahələrdə əməkdaşlıqla bağlı müzakirələr aparılıb.

Sirr deyil ki, Bakı və Ankara TDT-nin aparıcı simalarından sayılırlar və təşkilatın yeni nizamda mühüm bir mövqə tutması üçün səy göstərilir. Antalya Forumu həm də bu mənada xüsusi əhəmiyyət daşıyır - Bakı və Ankara təşkilatın gələcək perspektiv

sində bu konseptual sənəd vacib şərt kimi nəzərdə alınır. ADF bu birliyin, dolayısı ilə yeni nizamda artıq ətrafında güc mərkəzi formalaşdırılmış perspektiv təşkilatın maraqlarının diqqətə alınmasının vacibliyini ortaya qoydu. Burada da Azərbaycan amili ön plandadır - Bakı stabilizdirici faktor kimi təşkilatın Şərqi-Qərbi təmürküzlənməsinin əsas daşıyıcı nöqtəsi sayılır.

Azərbaycan yeni enerji xəritəsinin aparıcı simasıdır...

Bakı Türk dünyasının Avropa ilə əlaqələrinin də mühüm tənzimləyicilərindən sayılır. Köhnə qitənin enerji təminatında oynadığımız rol göz önündədir - 2022-ci ildə Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında imzalanmış enerji sahəsində Strateji Tərəfdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu bu sahədə əməkdaşlığın yeni

milyard kubmetr əlavə qazın hasil olunacağı gözlənilir. Bu isə Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında Azərbaycanın rolunu daha da artıracaq.

Paralel olaraq, perspektiv yaşıl enerji təminatı məsələsində də Azərbaycanın rolu yüksək dəyərləndirilir. Azərbaycanın strateji planına əsasən, növbəti beş-altı il ərzində ixraca hazır olan 6-8 gigavat gücündə bərpaulanan enerji istehsalının təmin edilməsi nəzərdə tutulur. Bu məqsədlə Avropa tərəfdarları ilə yeni ötürmə xətləri, dəniz dibi ilə gedən enerji kabelləri və digər infrastruktur layihələri üzərində intensiv iş aparılır. Bu layihələr Azərbaycanın Avropanın yaşıl enerji təhlükəsizliyinə töhfə verən mühüm tərəfdaş kimi rolunu daha da möhkəmləndirəcək. Şərqi Avropa dövlət-

Dərinləşən qarşılıqlı münasibətlər...

Azərbaycan ilə Serbiya arasında güclü tərəfdaşlığın və etimadın təsdiqi

Azərbaycanın uğurlu xarici siyasət kursu yüksək tərəfdaşlığa, etibarlı əməkdaşlığa hədəflənib. Yeni dövrdə regional güc mərkəzi kimi çıxış edən respublikamız həm ikitərəfli münasibətlər, həm də beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində səmərəli və qarşılıqlı faydalı əlaqələr mühtəvi formalaşdırmağa başlayıb. Azərbaycanın yaxın tərəfdaş qismində qəbul edilməsinin ən real səbəbi isə ölkəmizin apardıdığı siyasət ilə bağlıdır - dövlətimiz istənilən rəqabətdə, geosiyasi mübarizədə yer almır, əksinə sülhə, birgə əməkdaşlığa, inkişafə yönəlmiş platformalar yaradır. Bunun notisəsidir ki, Azərbaycan region-

da sülhün və təhlükəsizliyin təmin olunması üçün dayağ nöqtəsi, ən perspektivli tərəfdaş hesab edilir. Bütövlükdə, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən siyasətin qanunauyğun nəticəsi kimi, Azərbaycan dünyada böyük etimad qazanan ölkə - etibarlı tərəfdaş və nüfuzlu dövlət kimi tanınır.

Ölkəmiz ilə yaxın münasibəti olan dövlətlər ölkəmizin inkişaf modelini hər zaman örnək sayırlar. Məsələn, Azərbaycanın yaxın tərəfdaşlarından olan Serbiya hər zaman ölkəmizlə əlaqələrə yüksək dəyər verir.

Dövlət başçıları arasında telefon danışığı...

Qeyd edək ki, aprelin 19-da Serbiya Respublikasının Prezidenti Aleksandar Vučić Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə zəng edib. Telefon söhbəti zamanı Azərbaycan Prezidentinin bu ilin fevralında Serbiyaya rəsmi səfəri, dövlət başçıları arasında iştirakı ilə keçirilmiş Azərbaycan Respublikası və Serbiya Respublikası arasında Strateji Tərəfdaşlıq Şurasının I-cı iclası məmnunluqla xatırlanıb, səfər çərçivəsində imzalanmış sənədlərin əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi baxımından əhəmiyyəti vurğulanıb.

Azərbaycan və Serbiya prezidentləri ikitərəfli əlaqələrimizin daha da gücləndirilməsi barədə fikir mübadiləsi aparıb, iqtisadi əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi, enerji, investisiyalar və hər iki dövlət üçün strateji əhəmiyyət kəsb edən yeni birgə layihələrin daha da inkişaf etdirilməsi ilə bağlı planları müzakirə ediblər.

Serbiyaya göstərdiyi davamlı dəstəyə görə Prezident İlham Əliyevə bir daha minnətdarlıq edən Aleksandar Vučić ölkəsinin Azərbaycanla münasibətləri səmimi dostluq, qarşılıqlı hörmət və iqtisadi tərəqqiyə ortaq maraq ruhunda gələcəkdə də inkişaf etdirmək əzmini bir daha vurğulayıb.

Aleksandar Vučić bütün bunları ölkələrimiz arasında güclü tərəfdaşlığın və qarşılıqlı etimadın təsdiqi kimi qiymətləndirib. Serbiya Prezidenti gələn ay Bakıda keçiriləcək Ümumdünya Şəhərsalma Forumunun XIII Sessiyasında iştirak edəcəyini də deyib. Telefon danışığı zamanı Serbiyanın "Airserbia" şirkətinin mayın 3-nə planlaşdırılan Belqrad-Bakı marşrutu üzrə birbaşa uçuşların həyata keçiriləcəyindən məmnunluq bildirilib, bunun xalqlarımızın yaxınlaşdırılması və iqtisadiyyatlarımızın, o cümlədən turizm potensialının möhkəmləndirilməsi istiqamətində mühüm addım olduğu vurğulanıb.

Dövlət başçıları Yaxın Şərqdəki mövcud vəziyyətlə bağlı fikir mübadiləsi aparıb, regionun təhlükəsizliyi və inkişafı üçün əsas şərtlərdən biri kimi sülhün və sabitliyin bərpasının vacibliyini bir daha qeyd ediblər.

İki ölkə arasında diplomatik münasibətlər 1997-ci il avqustun 21-də qurulub. Ölkələrimiz arasında iqtisadi-ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsi, kənd təsərrüfatı, enerji, investisiya və digər sahələrdə əməkdaşlıq məsələləri, eyni zamanda siyasi dialoq aktuallığını qoruyub. 2011-ci il iyunun 8-9-da Prezident İlham Əliyev Serbiyaya rəsmi səfər edib. Səfər çərçivəsində dövlətimizin başçısı Belqradın Taşmaydan parkında Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin abidəsinin, həmçinin Novi Sad şəhərində dəhşətli Üzeyir Hacıbəylinin büstünün açılışlarında iştirak edib. Həmçinin, bu tarixdə Azərbaycanın Serbiyada səfirliyi açılıb.

İki ölkə arasında mühüm siyasi dialoq hökm sürür - son illərdə Serbiya prezidentləri Azərbaycana bir neçə dəfə səfərə gəliblər. 2010-cu il mayın 11-13-də Prezident Boris Tadiç, 2013-cü il fevralın 7-9-da isə Prezident Tomislav Nikolić ölkəmizdə rəsmi səfərlərdə olublar. Hazırkı Prezident Aleksandar Vučić 2015-ci ilin aprelində Baş nazir qismində, sonradan isə Prezident statusunda dəfələrlə Bakıya səfər edib. Serbiya Prezidenti hər zaman Azərbaycanla dostluğa böyük dəyər verdiyini bildirib. İndiyədək iki ölkə arasında bir çox yüksək səviyyəli sənəd imzalanıb. Bu sənədlər arasında 2013-cü ildə imzalanmış Dostluq münasibətləri və strateji tərəfdaşlıq haqqında Bəyannamə və 2018-ci ildə imzalanmış Strateji tərəfdaşlıq üzrə Birgə Fəaliyyət Planı xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Hər iki sənəddə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə dəstək ifadə olunub. Prezident İlham Əliyevin 2022-ci ilin noyabr ayında Serbiyaya

İki ölkə arasında yüksək siyasi dialoq...

baş tutan səfəri çərçivəsində isə dövlət başçıları "Azərbaycan Respublikası Prezidenti ilə Serbiya Respublikası Prezidenti arasında Birgə Bəyannamə", "Azərbaycan Respublikası və Serbiya Respublikası arasında Strateji Tərəfdaşlıq Şurasının yaradılması haqqında Memorandum"u və onun əlavəsi olan "Azərbaycan Respublikası və Serbiya Respublikası arasında Strateji Tərəfdaşlıq Şurasının Əsasnaməsi"ni imzalayıblar.

İki ölkə arasında siyasi dialoqun yüksək dinamizmli inkişaf etməsi, həmçinin indiyədək imzalanmış sənədlər qarşılıqlı iqtisadi əlaqələrin dərinləşməsinə müsbət təsir göstərir. Strateji münasibətlərimizin son illər daha da inkişaf etdiyi Serbiya rəsmi Bakının ya-

Coxsaxəli əlaqələr inkişaf etdirilir...

Prezident İlham Əliyevin bu ilin fevralında Serbiya Respublikasına rəsmi səfəri isə iki ölkə arasında münasibətlərin mövcud inkişaf dinamikasını eks etdirəcək yeni strateji məqsədlərə çatmaq üçün potensial imkanların müzakirəsi və həlli baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edib. Məhz bu səfər çərçivəsində Belqrad Prezident İlham Əliyevin və Aleksandar Vučićin iştirakı ilə Azərbaycan Respublikası və Serbiya Respublikası arasında Strateji Tərəfdaşlıq Şurasının I-cı iclası keçirilib. Bu iclas ölkələr arasında münasibətlərin ən yüksək strateji səviyyəyə qaldırılması üçün birgə siyasi iradənin bariz nümunəsi sayılıb - tədbirdə çıxış edən Serbiya Prezidenti cənab İlham Əliyevin liderliyinə xüsusi qiymət verərək ondan çox şeyi öyrəndiyini də etiraf edib: "Mən əziz dostum İlham Əliyevdən çox şeyi öyrənirəm, nəinki bu gün, həmçinin digər vaxtlarda. Elə bu səbəbdən bu gün həmin məqsədlə daha çox vaxt sərf etdim. Mən gələcəkdə də belə edəcəyəm. Bilirəm ki, o, çox sədaqətli dostdur. Bilirəm ki, biz Azərbaycandan çox yaxşı işlər gözləyə bilərik və inanıram ki, Azərbaycan xalqı hər zaman Serbiyadan və Serbiya xalqından yalnız yaxşı işləri gözləyə bilər. Serbiya nazirlərindən xahiş edərdim ki, onlar azərbaycanlı tərəfdaşlarımız kimi ürəkdən çalışsınlar".

Aprelin 19-da keçirilən telefon danışığı zamanı vurğulanan Serbiyanın "Airserbia" şirkətinin mayın 3-nə planlaşdırılan Belqrad-Bakı marşrutu üzrə birbaşa uçuşların həyata keçirilməsi məsələsi də məhz fevral səfəri zamanı razılaşdırılıb - bundan başqa, mədəniyyət, idman, iqtisadiyyat, kənd təsərrüfatı, sənaye, hərbi-texniki əməkdaşlıq kimi müxtəlif sahələrdə mümkün imkanların genişləndirilməsi də nəzərdə tutulur.

Səfər zamanı "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Serbiya Respublikası Hökuməti arasında qida təhlükəsizliyi sahəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş", "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Serbiya Respublikası Hökuməti arasında Serbiya Respublikasında qaz-turbin elektrik stansiyasının layihələndirilməsi, tikintisi və idarə olunması haqqında Saziş", "Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi ilə Serbiya Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi arasında Anlaşma Memorandumu" mübadilə edilib. Həmçinin, "Azərbaycan Respublikasının Mədiəniyyət Agentliyi ilə Serbiya Respublikasının Mədiəniyyət Agentliyi arasında Anlaşma Memorandumu" mübadilə edilib. Həmçinin, "Azərbaycan Respublikasının İdman Nazirliyi ilə Serbiya Respublikasının İdman Nazirliyi arasında idman sahəsində Anlaşma Memorandumu" və "Azərbaycan Respublikasının İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi ilə Serbiya Respublikasının Milli Tibbi Sığorta Fondu arasında tibbi sığorta sistemləri sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu" da mübadilə olunub.

P.İSMAYILOV

Qadınlar sülh naminə birləşirlər

Mübariz ABDULLAYEV

Müharibələr dəhşətli faciələr, qan-qada, ölüm-itim, aclıq, səfalət deməkdir. Bundan ən çox təsirlənən isə cəmiyyətlərin daha həssas təbəqəsi sayılan qadınlardır. Buna görə də zəriflik simvolu olan qadınlar müharibələr zamanı sülh naminə birləşərək əmin-amanlığa, həmrəyliyə çağırışlar edirlər.

Dünyada qadınların əvəzsiz sülh missiyası yerinə yetirdiklərini bu günlərdə böyük uğurla keçən V Antalya Diplomatiya Forumu bir daha təsdiqlədi. Forum çərçivəsində "Fələstində sülh naminə birləşərək: Təhsil sisteminin möhür edilməsi ilə mübarizə və gələcəyin qorunması" adlı panel iclas təşkil olunub. Tədbirdə Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyeva və qızı Leyla Əliyeva da iştirak ediblər.

BMT həyəcən təbili çalır

Antalya Diplomatiya Forumu çərçivəsində Türkiyənin birinci xanımı Əminə Ərdəğanın himayəsi altında keçirilən tədbir Fələstinə həsr olunan videoçarxın nümayişi ilə başlayıb. Uzun illər davam edən regional gerginlik Fələstində humanitar sahəyə, o cümlədən uşaqların həyatına, təhsil sistemində ciddi xələf gətirib. 2023-cü ilin payızında Qozza zolağında başlanan hərbi əməliyyatlar zamanı bölgədə bir insanlıq faciəsi yaşanıb - müharibə 70 mindən çox insanın həyatına son qoyub, yaşayış məntəqələri, müliki infrastruktur tamamilə dağıdılıb, yüz minlərlə dinc sakinin ən zəruri ehtiyaclarının ödənilməsində böyük çətinliklər yaranıb.

Uşaqların vəziyyəti daha acınacaqlıdır. Fələstin Təhsil və Ali Təhsil Nazirliyinin yaydığı məlumat əsasən, hərbi əməliyyatlar nəticəsində 17 mindən çox məktəbəyaxşı uşaq həyatla vidalaşmış. Hava zərbələri və dağntılar nəticəsində yaralananların sayı isə 26 minə ötürüb. Paralel şəkildə, İordan çayının qərb sahilində, Fələstin Muxtariyyətinin nəzarətində olan ərazilərdə eyni silahlı münasibətlər nəticəsində onlarla yeniyetmə həlak olub və yaxud yaralanıb.

Eyni zamanda, çoxlu sayda təhsil müəssisəsi tamamilə və yaxud qismən dağıdılıb. Yarandıq vəziyyətlə bağlı Birləşmiş Millətlər Təşkilatı (BMT) həyəcən təbili çalır. BMT-nin təhsil hüququ üzrə xüsusi mürəzişisi Furida Şahid bildiriş ki, "Qozzada məktəblərin 90 faizindən çoxu tamamilə və ya qismən dağıdılıb və artıq istifadəyə yararlı deyil".

Antalya Diplomatiya Forumu çərçivəsində baş tutan və Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyevanın, qızı Leyla Əliyevanın qatıldığı panel müzakirəsində çıxış edənlər müharibənin təsirlərinə məruz qalan uşaqlar üçün təhlükəsiz təhsil mühtitinin bərpası, dəstək mexanizmlərinin gücləndirilməsi və təhsildə davamlılığın təmin edilməsinin regionun gələcəyi üçün strateji əhəmiyyət daşıdığını bildiriblər.

Türkiyənin birinci xanımı Əminə Ərdəğan çıxış edərək, tədbirdə veriləcək mesajların dünyanın müxtəlif bölgələrində baş verən müharibələrin qurbanı olan uşaqlar üçün yeni bir həyatın ümidi işığı olacağına əminliyini vurğulayıb. O, uşaqların və gənclərin bir millətin ümidi və sabahı olduğunu deyərək, zorakılığın təşviq edən ən xırda amillə belə qətiyyətlə mübarizə aparmağın mühüm roluna toxunub.

Azərbaycan biganə qalmır

Azərbaycan müharibənin fəsadlarını yaşayan ölkədir. Ermənistandan otuz il davam edən təcavüzkarlıq siyasəti nəticəsində doğma ev-şiklərinin tərək etmə məcburiyyətində qalan bir milyonda çox soydaşımız yarımcıq tikilirdə, vaqonlarda, çadırlarda məskunlaşsınlar və sözünləşməsinə humanitar böhran yaşayıblar. Buna görə də xalqımız Fələstinin üzlaşdığı çətinliklərə, Qozzada baş verənlərə biganə qalmır. Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyeva 2023-cü il noyabrın 15-də İstanbulda

keçirilən dövlət və hökumət başçıları arasında xanımın Türkiyədə baş tutan "Fələstin üçün tək ürək" toplantısında iştiraklarına ünvanladığı müzakirənin uzun illər boyunca davam edən regional münasibətdən ciddi narahatlığını ifadə edərək vurğulanıb: "İsrail-Fələstin münasibəti zonasında gərginliyin miqyasının gündən-günə genişlənməsi və daha böyük insan faciəsinə səbəb olması ciddi narahatlıq doğurur. Ürək ağrısı ilə izlədiyimiz dözülməz insan iztirabları hər birimizi dərinləndirir. Bu silahlı qarşıdurmadan ən çox əziyyət çəkənlərin müliki şəxslər, xüsusilə də qadınlar və uşaqlar olması olduqca üzücüdür. Hərbi əməliyyatların aparılması zamanı beynəlxalq humanitar hüquqa riayət edilməsi zəruridir".

Mehriban xanım Əliyevanın vurğu etdiyi kimi, Azərbaycan beynəlxalq hüquqa və BMT-nin müvafiq qətnamələrinə uyğun olaraq, İsrail-Fələstin münasibətinin "iki dövlət" prinsipi əsasında həllini dəstəkləyir. Ölkəmiz Qoşulma Hərəkatına sədrliyi dövründə Fələstin məsələsinə daim diqqət ayırıb. 2023-cü ildə Ramallah şəhərində ölkəmizin Təmsilçilik Ofisinin fəaliyyətə başlaması Azərbaycan-Fələstin əlaqələrinin inkişafında mühüm rol oynayır.

Bütövlükdə son on il ərzində ölkəmiz BMT-nin Fələstinli Qaçqınlara Yardım və İşlərin Təşkilatı üzrə Yaxın Şərq Agentliyi xətti ilə dəfələrlə humanitar və maliyyə yardımını göstərmişdir. Eyni zamanda, Azərbaycan Fələstinin siyasi və maliyyə dəstəyinin cəlb edilməsi məqsədilə bir sıra beynəlxalq tədbirlərə ev sahibliyi edib. Bunların sırasında Fələstin Dövlətinə yardım məqsədilə İslam Maliyyə Təhlükəsizlik Şəbəkəsinin təsis konfransını və Quds şəhərinin inkişafına dəstək məqsədilə öndür konfransını qeyd etmək mümkündür. Azərbaycan dövlətinin verdiyi təqaüd əsasında fələstinli gənclər ölkəmizdə ali təhsil alırlar. Bundan başqa, ölkəmizin vəsaiti hesabına Fələstinin Nablus şəhərində 600 şagirdlik yerlik məktəbin inşası reallaşacaq.

TDT-nin artan gücü...

XİN rəhbərləri Antalyada hansı məsələləri müzakirə ediblər?

Aprelin 17-dən 19-dək Türkiyədə keçirilən Antalya Diplomatiya Forumu (ADF-2026) dünyanın müxtəlif ölkələrindən dövlət və hökumət başçıları, həmçinin nazirləri bir araya gətirib. "Gələcəyi planlaşdırarkən problemlərin öhdəsindən gəlmək" mövzusunda

keçirilən tədbir Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın himayəsi altında qardaş ölkənin xarici siyasət idarəsinin ev sahibliyi ilə baş tutub. "ADF-2026" çərçivəsində panellər də daxil olmaqla 40-dan çox tədbir və sessiya keçirilib.

Ceyhan Bayramov toplantıda çıxış edib

Forum çərçivəsində Türk Dövlətləri Təşkilatı (TDT) Xarici İşlər Nazirləri Şurasının qeyri-rəsmi iclası da keçirilib. İclasda Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan sədrlik edib. Toplantıda, həmçinin Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhan Bayramov, Qazaxıstanın xarici işlər naziri Yermək Koşerbayev, Qırğızıstanın xarici işlər naziri Cenbek Kulubayev, Özbəkistanın xarici işlər naziri Baxtiyor Saidov və Türk Dövlətləri Təşkilatının baş katibi, səfir Kubançək Ömürəliyev iştirak ediblər. İclas çərçivəsində nazirlər aktual qlobal və regional inkişafı müzakirə edib, Türk Dövlətləri Təşkilatının üçüncü tərəflərlə mümkün əməkdaşlıq imkanları barədə fikir mübadiləsi aparılıb.

İclasda çıxış edən Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhan Bayramov Xarici İşlər Nazirləri Şurasının qeyri-rəsmi iclaslarının müntəzəm keçirilməsini müsbət qiymətləndirib, bu formatın təşkilatın gündəliyində duran məsələlərin açıq və səmərəli müzakirəsi, həmçinin sürətlə dəyişən qlobal və regional proseslərə dair fikir mübadiləsinin aparılması baxımından əhəmiyyətini vurğulayıb. Beynəlxalq münasibətlər sisteminin dərin transformasiya prosesinin getdiyi, geosiyasi parçalanmanın gücləndiyi, qlobal idarəetmədə qeyri-müəyyənliklərin artdığı və müxtəlif regionlarda münasibət və böhranların vüsət aldığı hazırkı dövrdə TDT-nin rolunun daha da aktuallaşdığı qeyd olunub. Eyni zamanda, C.Bayramov TDT-nin gücünün onun birliyində, ortaq dəyərlərində və ümumi baxışında əks olunduğunu diqqətə çatdırıb və əməkdaşlıq əlaqələrinin daha da genişləndirilməsinin təşkilatın regional və qlobal çağırışların həllində rolunu daha da gücləndirəcəyinə inam ifadə edib.

Görüşdə Yaxın Şərqdə son proseslər fonunda böhranın regional təhlükəsizliyə, qlobal və regional təchizat zəncirlərinə, iqtisadi və investisiya əlaqələrinə təsiri də müzakirə olunub. Nazirlər atəşkəs və vasitəçilik söyləri nəticəsində əldə olunmuş irəliləyişlərin davamlı sülh ilə nəticələnməsi üçün real və davamlı strategiyaların vacibliyini vurğulayıblar. İclas zamanı qarşılıqlı maraq doğuran regional və beynəlxalq məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Xatırladaq ki, ötən il "ADF-2025" çərçivəsində "Türk Dövlətləri Təşkilatı: Özinəməxsus bir əməkdaşlıq modeli" mövzusunda panel iclas keçirilmişdi. Tədbirdə Azərbaycan Prezidentinin xüsusi təqdimatı üzrə nümayəndəsi Elçin Əmirbəyov, Türk Dövlətləri Təşkilatının Baş katibi Kubançək Ömürəliyev, TDT-nin Ağsaqqallar Şurasının sədri Binəli Yıldırım, Qazaxıstanın neqliyyat naziri Marat Karabayev, Özbəkistan Ali Məclis Senatı sədrinin birinci müavini Sədiq Safəyev, Qırğızıstan Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi, bu ölkənin xarici işlər nazirinin müavini Asein İsayev iştirak etmişdilər. Kapadokya Universitetinin rektoru Hasan Ali Karasarnın moderatorluğu ilə keçirilən paneldə Türk Dövlətləri Təşkilatı ölkələri arasındakı əməkdaşlığın ticarət, enerji, maliyyə, turizm, təhsil, mədəniyyət kimi mühüm sahələri əhatə etdiyi vurğulanmış, çıxış edənlər bildirmişdilər ki, ortaq kimlik və regional mənsubiyyət əsasında qurulan və əməkdaşlıq sahələri hər gün daha da dərinləşən TDT güclü siyasi iradə əsasında formalaşaraq beynəlxalq quruma çevrilib.

Ölkəmiz TDT-nin güclənməsində vacib rol oynayır

Proseslər göstərir ki, dünyanın mövcud geosiyasi şərtləri fonunda türk dövlətləri arasında əməkdaşlıq münasibətləri bu gün daha vacib xarakter daşıyır. Xüsusilə Avrsiyada mühüm geostrategiya proseslərin baş verdiyi zamanda türk dövlətləri arasında çoxşaxəli, səmərəli və uğurlu əlaqələrin mövcud olması regional təhlükəsizlik, beynəlxalq inteqrasiya kontekstində çox mühüm əhəmiyyətə malikdir. XXI əsrdə yeni dünya düzünün formalaşdığı bir vaxtda Türk Dövlətləri Təşkilatı da öz gücünü artırmaqdadır. Malik olduğu resurslar, əhali sayı, coğrafi mövqeyi baxımından türkünün dünyası artıq qlobal miqyasda əsas geosiyasi, geoiqtisadi güc mərkəzlərindən birinə çevrilib.

Azərbaycan TDT-nin təsisçi üzvlərindən biri olaraq bu təşkilatın fəaliyyətində mühüm rol oynayır. Ölkəmiz təşkilat yaranandan gündən ona xüsusi önəm verib və bu istiqaməti xarici siyasətinin əsas prioritetlərindən biri kimi müəyyənləşdirib. Azərbaycan TDT-ni üzv və müşahidəçi dövlətlərlə əməkdaşlığı genişləndirmək və dərinləşdirmək üçün vacib platforma hesab edir. Azərbaycan dövləti TDT çərçivəsində qurumun nüfuzunu artırmaq və funksionallığını gücləndirmək üçün mütəmadi olaraq yeni təşəbbüslərlə çıxış edir. Bu baxımdan, TDT üzvlərinin müxtəlif strukturlarının təşkilatlanmış formatı əhəmiyyət kəsb edir. Belə ki, türk dövlətlərinin dövlət qurumlarının vahid formada toplantılar keçirməsi ənənə halını alıb. Eləcə də, QHT və media platformalarının yaradılması da türk cəmiyyətləri arasında inteqrasiyanın güclənməsində önəmli rol oynayır.

Bütün bunların fonunda Antalya Diplomatiya Forumu çərçivəsində TDT Xarici İşlər Nazirləri Şurasının qeyri-rəsmi iclasında aparılan müzakirələr türk dünyasının birliyinin daha da gücləndirilməsi baxımından faydalıdır.

Nardar BAYRAMLI

Azərbaycan növbəti bir il ərzində UNESCAP-a sədrlik edəcək

Ceyhan Bayramov Taylandda...

Nardar BAYRAMLI

Aprelin 20-də Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhan Bayramov Tayland Krallığının paytaxtı Banqkok şəhərinə işgüzar səfəri çərçivəsində BMT-nin Asiya və Sakit Okean üzrə İqtisadi və Sosial Komissiyasının 82-ci sessiyasına (UNESCAP) sədr seçilib. Ölkəmizin növbəti bir il ərzində UNESCAP-a sədrlik etməsi nəzərdə tutulub.

Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidməti idarəsindən verilən məlumata görə, "Heç kəsi geridə qoymamaq: Asiya və Sakit okean regionunda bütün yaşlar üçün cəmiyyətin irəliləməsi" mövzusunda həsr olunmuş sessiyanın açılış mərasimində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sessiya iştirakçılarına ünvanlanmış müraciəti nazir Ceyhan Bayramov tərəfindən səsləndirilib. Prezidentin müraciətində qlobal miqyasda artan geosiyasi gərginliklərin beynəlxalq sülh və təhlükəsizlik üçün yaratdığı çağırışlar qeyd olunub, dövlətlərin suverenliyi və ərazi bütövlüyü prinsiplərinin əhəmiyyəti bir daha vurğulanıb. Müraciətdə Azərbaycanın suverenliyini tam bərpa etməsi, Ermənistanla normalaşma prosesində əldə olunan irəliləyişlər, Böyük Qayıdış proqramı, mina təhlükəsinin yaratdığı təhdidlər, dayanıqlı inkişaf göstəriciləri, Orta Dəhlizin artan rolu və ölkənin enerji təhlükəsizliyi ilə regional bağlantıya töhfəsi önə çəkilib.

Müraciətdə Azərbaycanın beynəlxalq təşkilatlar və platformalarda artan fəallığı diqqətə çatdırılıb. Türk Dövlətləri Təşkilatına, AQEM-ə sədrlik, COP29-un uğurlu təşkili və tarixi notsiyələri, D-8 üzvlüyü-müz, qarşından gələn Ümumdünya Şəhərsalma Forumu və digər təşəbbüslər vurğulanıb.

Daha sonra Ceyhan Bayramov sessiyanın sədri qismində çıxış edərək Azərbaycanın inklüziv inkişaf, rəqəmsal transformasiya, yaşıl enerji, regional əlaqələnilik və çoxtərəfli əməkdaşlıq sahələrində prioritetlərini təqdim edib. Çıxışda vurğulanı ki, sürətlə dəyişən qlobal şəraitdə inklüzivlik əsas istiqamət olaraq qalmalıdır. Bu yanaşmanın "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişaf dair Milli Prioritetlər" çərçivəsində həyata keçirdiyi və bilik əsaslı, rəqəbat qabiliyyətli iqtisadiyyatın formalaşdırılmasını hədəflədiyi diqqətə çatdırılıb. Rəqəmsal texnologiyaların, onlayn dövlət xidmətlərinin və süni intellekt təbiiqlərinin idarəetmənin səmərəliliyini artırdığı qeyd edilib.

Çıxışda bərpaolunan enerji mənbələrinin həm iqlim, həm də iqtisadi dayanıqlılıq baxımından əhəmiyyəti vurğulanıb. Bakıda keçirilmiş COP29 çərçivəsində əldə edilmiş tarixi razılaşmalar, o cümlədən ildə ən azı 300 milyard ABŞ dolları həcmində iqlim maliyyəsinin səfərbər olunması öhdəliyi xatırlanıb. Bu öhdəliklərin praktiki layihələrə çevrilməsinin vacibliyi qeyd olunub. Eyni zamanda, neqliyyat, ticarət və logistika əlaqələri inklüziv inkişafın mühüm vasitəsi kimi qiymətləndirilib. Azərbaycanın Avropa və Asiyanın kəsişməsində yerləşən strateji mövqeyi vurğulanaraq Orta Dəhlizin regional əməkdaşlıq və dayanıqlılıqda roluna diqqət çəkilib. Nazir bölgəmizdə sülh quruculuğu söylərinin, Cənub-Cənub əməkdaşlığının, çoxtərəfli dip-

lomatıyanın önəmini də qeyd edib.

Sessiyada Asiya və Sakit okean regionunda bütün yaş qrupları üçün sosial inkişafın təşviqinə dair Banqkok Bəyannaməsi qəbul edilib. Bu sənəd, ASİSK-in inklüziv inkişaf gündəliyi ilə birbaşa uzlaşan inklüzivlik və dayanıqlı tərəqqiyə dair ortaq öhdəliyi əks etdirir.

Sessiya çərçivəsində ümumi müzakirələr zamanı, həmçinin xarici işlər nazirinin müavini Yalçın Rəfiyev çıxış edib. Çıxış zamanı, regionda inklüziv və dayanıqlı inkişafın təşviqi, sosial bərabərliyin gücləndirilməsi və bütün təbəqələrin inkişaf prosesinə cəlb olunmasının əhəmiyyəti vurğulanıb.

Qeyd edək ki, BMT-nin Asiya və Sakit Okean üzrə İqtisadi və Sosial Komissiyasına sədrliyin Azərbaycana həvalə olunması ölkəmizə göstərilən yüksək etimadın, Azərbaycanın beynəlxalq müstəvidə artan nüfuzunun və qlobal və regional proseslərdə fəal iştirakının bariz təzahürüdür. UNESCAP Asiya və Sakit okean regionunda iqtisadi və sosial əməkdaşlıq təşviq edən BMT-nin əsas regional platformalarından biri olmaqla, dayanıqlı inkişaf, inklüziv artım və sosial rifah məsələləri üzrə dialoq üçün mühüm rol oynayır.

Səfər çərçivəsində C.Bayramov Tayland Krallığı Baş nazirinin müavini və xarici işlər naziri Sihasak Phuangketkeou ilə də görüşüb. Görüş zamanı tərəflər ikitərəfli münasibətlərin hazırkı vəziyyəti və gələcək perspektivlərini müzakirə edib-

lər. Siyasi dialoq, iqtisadi və ticarət əlaqələri, eləcə də mədəniyyət və turizm sahələrində əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün ciddi potensialın olduğu vurğulanıb. Həmçinin, Azərbaycanın 2025-ci ilin dekabrında Taylandda səfərlərinin açılması və iki ölkənin XİN-ləri arasında ilk siyasi məsləhətləşmələrin keçirilməsi münasibətlərin institusional əsaslarının gücləndirilməsi baxımından mühüm mərhələ kimi qeyd olunub. BMT-nin Asiya və Sakit Okean üzrə İqtisadi və Sosial Komissiyası kimi çoxtərəfli platformalarda əməkdaşlığın artırılmasının vacibliyi də diqqətə çatdırılıb.

Ceyhan Bayramov həmkarına Azərbaycanın post-münasibət dövrü sülh gündəliyi, minatəmizləmə fəaliyyəti və azad edilmiş ərazilərdə genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işləri barədə məlumat verib. Tərəflər, həmçinin regional təhlükəsizlik məsələlərini və Yaxın Şərqdəki vəziyyəti də müzakirə ediblər.

Bundan əlavə, nazir BMT Baş katibinin müavini və Asiya və Sakit Okean üzrə İqtisadi və Sosial Komissiyasının İcraçı katibi Armida Salsiah Alisjahbana ilə görüşüb. Görüşdə Azərbaycan ilə UNESCAP arasında əməkdaşlığın mövcud vəziyyəti və gələcək perspektivləri müzakirə olunub. Azərbaycanın regional və beynəlxalq platformalarda artan rolu vurğulanıb. Eyni zamanda, enerji, neqliyyat, rəqəmsallaşma, ticarətin asanlaşdırılması, yaşıl inkişaf və insan kapitalının inkişafı sahələrində birgə təşəbbüslər üçün imkanlar nəzərdən keçirilib.

Qeyri-neft mənbələri üzərində...

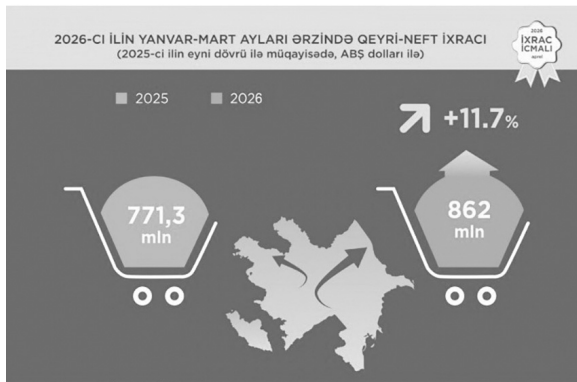
2026-cı ilin yanvar-mart aylarında ölkəmizdə 29 milyard 703,2 milyon manatlıq ümumi daxili məhsul (ÜDM) istehsal olunub. İqtisadiyyatın neft-qaz sektorunda əlavə dəyər 1,2 faiz azalsa da, qeyri neft-qaz sektorunda 0,2 faiz artıb. ÜDM istehsalının 33,5 faizi sənaye, 11,3 faizi ticarət; nəqliyyat vasitələrinin təmiri, 7,1 faizi nəqliyyat və anbar təsərrüfatı, 4,6 faizi tikinti, 3,3 faizi kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq, 3,2 faizi turistlərin yerləşdirilməsi və ictimai işə, 2 faizi informasiya və rabitə sahələrinin, 23,3 faizi digər xidmət sahələrinin payına düşüb, məhsula və idxala xalis vergilər ÜDM-in 11,7 faizini təşkil edib.

dövrü ilə müqayisədə real ifadədə 14,9 faiz çox investisiya yönəldilib. Neft-qaz sektoruna yönəldilmiş investisiyaların həcmi real ifadədə 44,6 faiz artaraq 1 milyard 525,9 milyon manat, qeyri neft-qaz sektoruna yönəldilmiş investisiyaların həcmi isə real ifadədə 2,2 faiz artaraq 2 milyard 523,9 milyon manat olub. Əsas kapitala yönəldilmiş investisiyaların həcmi məhsul istehsalı sahələri üzrə real ifadədə 23,9 faiz artaraq 2286,6 milyon manat, xidmət sahələri üzrə real ifadədə 27,3 faiz artaraq 1252,8 milyon manat, yaşayış evlərinin tikintisinə yönəldilmiş investisiyaların həcmi isə real ifadədə 26,6 faiz azalaraq 510,4 milyon manat təşkil edib.

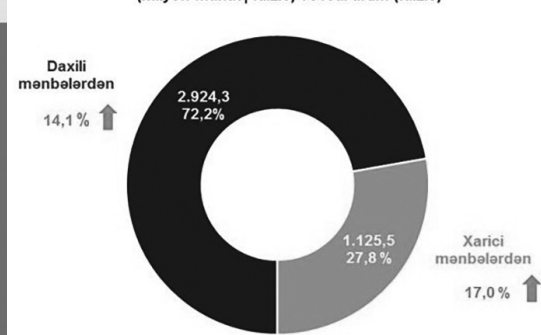
peşə, elmi və texniki fəaliyyət, 2,4 faizi maliyyə və sığorta fəaliyyəti, 2,3 faizi kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq, 15,1 faizi isə iqtisadiyyatın digər sahələrində məşğul olur. Muzdlı çalışan işçilərin orta aylıq nominal əməkhaqqı əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 5,3 faiz artaraq 1099,1 manat təşkil edib. Cari ilin ilk rübündə əhalinin nominal gəlirləri 22 milyard 359,1 milyon manat təşkil edib. Bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 7 faiz çoxdur. Hesabat tarixində ölkə üzrə istehlak qiymətləri indeksi 5,7 faiz təşkil edib. İnflyasiya səbitində qida məhsulları, alkoqollu içkilər və bütün məmulatları üz-

ixracının dəyəri ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 11,7 faiz artaraq 862 milyon dollar təşkil edib. Bu dövrdə yeyinti məhsulları üzrə ixrac 25,1 faiz artaraq 281 milyon dollara bərabər olub. Birinci rübdə ixrac olunan şəkər ötən ilin müvafiq dövrünə nəzərən 4,5 dəfə, pambıq iplik 2 dəfə, bitki və heyvan mənşəli piylər və yağlar 68,4 faiz, pambıq lifi 43,5 faiz, meyvə-tərəvəz 22,1 faiz, alüminium və onlardan hazırlanan məmulatlar 20,4 faiz, çay 15,1 faiz, spirtli və spirtsiz içkilər isə 4,3 faiz artıb. Ümumilikdə, dövr ərzində aqrar məhsullar üzrə ixrac 26,6 faiz artaraq 215,6 milyon dollar, aqrar-sənaye məhsulları üzrə ixrac isə 27,4 faiz artaraq

32 dəfə artaraq 1,2 milyard manatdan 39,9 milyard manata yüksəlib. Xarici valyuta ehtiyatları 48 dəfədən çox artaraq 73 milyard dollara çatıb. Azərbaycanın xarici ticarət əlaqələri qurduğu ölkələrin sayı 124-dən 188-dək və ya 51,6 faiz artıb və xarici ticarət dövriyyəsi 5,2 milyard dollardan 56 milyard dollara yüksəlib. Azərbaycan hazırda Cənubi Qafqaz iqtisadiyyatının lokomotividir. Bu regionda Azərbaycan ÜDM-in həcminə görə, lider və şeksiz sahibdir. Ölkəmizdə ÜDM 72,5 milyard dollar, Ermənistanda isə 16,2 milyard dollar, Gürcüstanda isə 19,3 milyard dollar təşkil edir. Cənubi Qafqaz iqtisadiyyatının ümumi

Əsas kapitala investisiya qoyuluşunun mənbələri üzrə bölgüsü (milyon manat) (faizlə) və real artım (faizlə)

İstehlak qiymətləri indeksi, faizlə

	2026-cı ilin mart ayı		2026-cı ilin yanvar-mart ayları 2025-ci ilin yanvar-mart aylarına nisbətən
	əvvəlki aya nisbətən	əvvəlki ilin müvafiq ayına nisbətən	
Cəmi məhsullar və xidmətlər	100,5	105,6	105,7
qida məhsulları, alkoqollu içkilər və bütün məmulatları	101,0	106,5	106,8
qida məhsulları	101,0	106,4	106,6
alkoqollu içkilər	100,5	108,0	107,7
tütün məmulatları	100,0	109,5	111,1
qeyri-qida məhsulları	100,2	103,7	103,6
ödənişli xidmətlər	100,2	105,7	105,7

ÜDM-in əsas drayveri və ağırlıq mərkəzi qeyri-neft sektorunun payına düşüb. Belə ki, əlavə dəyərin təxminən 70 faizi qeyri-neft mənbələrinin üzərində cəmlənib ki, bu da nominal ifadədə 20 milyard manat yaxın milli məhsul deməkdir. ÜDM-də əsas əlavə dəyər yaradan sahələrdən biri olan sənaye sektorunda 14,9 milyard manat məbləğində və ya ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə real ifadədə 0,2 faiz çox sənaye məhsulu istehsal edilib. Sənayenin emal bölməsində daha çox artım avtomobil, qoşuq və yarımqoşuqların istehsalı, əzəcağıq məhsullarının istehsalı, maşın və avadanlıqların quraşdırılması və təmiri işləri, elektrik avadanlıqlarının istehsalı, toxuculuq sənayesində yüksək istehsal qeydə alınıb.

Xarici investisiya qoyuluşları 19 faizə yaxın çoxalıb

2026-cı ilin yanvar-mart aylarında əsas kapitala 4 milyard 049,8 milyon manat məbləğində və ya ötən ilin eyni

Sərmayə qoyuluşlarında xarici mənbələrin payı 1 milyard 125,8 milyon manatı ötürüb ki, bu da 2025-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 18,5 faiz çoxdur. Xarici investisiyaların 1 milyard 099,3 milyon manatı Böyük Britaniya, Türkiyə, Rusiya, ABŞ, İsviçrə, BƏƏ, Yaponiya, İran, Macarıstan, Fransa və Hindistan sərmayədarlarına məxsus olub.

Əhalinin gəlirləri və orta aylıq əməkhaqqı artıb

2026-cı il martın 1-i vəziyyətinə ölkədə muzdlı çalışan işçilərin sayı 1 milyard 784 min nəfər olub, onlardan 870,6 min nəfəri dövlət sektorunda, 913,4 min nəfəri isə qeyri-dövlət sektorunda fəaliyyət göstərib. Muzdlı çalışan işçilərin 18,5 faizi ticarət; nəqliyyat vasitələrinin təmiri, 18,3 faizi təhsil, 13,8 faizi sənaye, 8,6 faizi əhaliyə səhiyyə və sosial xidmətlərin göstərilməsi, 6,5 faizi tikinti, 6,1 faizi dövlət idarəetməsi və müdafiə; sosial təminat, 4,4 faizi nəqliyyat və anbar təsərrüfatı, 4,0 faizi

rə 6,8 faiz, qeyri-qida məhsulları üzrə 3,6 faiz, əhaliyə göstərilmiş ödənişli xidmətlər üzrə 5,7 faiz artım qeydə alınıb.

Birinci rübdə ictimai işə dövrüyyəsinin dəyəri 630 milyon manat olub. Bu, 2025-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə real ifadədə 5,2 faiz çoxdur. Üç ay ərzində özəl sektordə ictimai işə dövrüyyəsinin 49,9 faizi hüquqi şəxslərin, 50,1 faizi isə bu sahədə sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslərin payına düşüb. Bu amil istehlak bazarının 5 faizə yaxın böyüməsinə də səbəb olub. Belə ki, hesabat dövründə ümumi dəyər 78,1 faizini pərəkəndə ticarət dövrüyyəsi, 18,8 faizini əhaliyə göstərilmiş ödənişli xidmətlərin dəyəri, 3,1 faizini isə ictimai işə dövrüyyəsi təşkil edib.

Qeyri-neft ixracında rekord yüksəlib

2026-cı ilin yanvar-mart aylarında Azərbaycanın qeyri-neft sektoru üzrə

88 milyon dollar təşkil edib. Toplam dəyər ifadəsi ilə aqrar və aqrar-sənaye məhsullarının birgə ixracı 26,8 faiz artaraq 303,7 milyon dollara bərabər olub.

Cənubi Qafqaz iqtisadiyyatının mütləq sahibi

Azərbaycanın son illərdə sürətli inkişafı onun beynəlxalq aləmdə nüfuzunun artmasına, regionun əsas siyasi aktoruna çevrilməsinə səbəb olmaqdadır. Bu dayanıqlı və möhkəm güc arxitekturası, eyni zamanda dövlətimizin yürütdüyü güclü siyasi iradənin və geridönməz qətiyyətin nümunəsidir. Respublikamızın regionda güc mərkəzinə çevrilməsini şərtləndirən başlıca amillərdən biri iqtisadi müstəqilliyin möhkəmlənməsi, ölkəmizin strateji maliyyə qüdrətinin artmasıdır.

Son 22 il ərzində Azərbaycan iqtisadiyyatı nominal ifadədə 14,8 dəfə böyüyərək əsas iqtisadi göstərici olan ÜDM-in həcmi 134 milyard manata çatıb. Dövlət büdcəsinin gəlir və xərcləri

həcmi 108 milyard dollar təşkil edir ki, onun 65 faizindən çoxu Azərbaycanın payına düşür

Yaxud, maliyyə-büdcə ehtiyatlarının böyük əksəriyyəti Azərbaycanın sərmayəcamındadır.

Bölgəyə yönəlməmiş investisiyaların 80 faizi Azərbaycanın payına düşür

Cənubi Qafqazın strateji valyuta ehtiyatlarının ümumi həcmi hazırda 90 milyard dollar təşkil edir. Ermənistanın strateji rezervləri 11 milyard, Gürcüstanın strateji ehtiyatları isə 73 milyard dollar təşkil edir. Cəmi 90 milyard ehtiyatların 80 faizi Azərbaycanın payına düşür.

Cənubi Qafqaz iqtisadiyyatına yatırılmış cəmi investisiyaların həcmi 400 milyard dollardır, onun 310 milyard dollar Azərbaycanın payına düşür. Yəni, xarici investorlar Cənubi Qafqazda kapital qoyuluşlarının 80 faizindən çoxunu Azərbaycana etibar edib.

E.CƏFƏRLİ

Qlobal iqtisadi böhranın Azərbaycanda təsiri

Ölkəmizin güclü maliyyə potensialı qarşıya qoyulan hədəflərə çatmağa möhkəm zəmin yaradır

Hazırda dünya iqtisadiyyatı çətin və mürəkkəb proseslərdən keçməkdədir. Əksər ölkələrdə iqtisadi artım templəri aşağı düşməkdə, inflyasiya artmaqda, qlobal tələb və təklif arasında pozulmalar nəticəsində maliyyə sistemlərində qeyri-müəyyənliklər artmaqdadır. Xüsusilə

de, cari ilin fevral ayının sonundan etibarən Yaxın Şərqdə münafiq-şonin alovlanması, ardınca Hörmüz boğazında hərəkətin məhdudlaşdırılması və enerji infrastrukturuna yönəlməmiş qarşılıqlı hücumlar nəticəsində enerji daşıyıcılarının qiyməti yüksəlib, maliyyə bazarlarında vo-

latillik artıb. Bu faktor istehsal xərclərinin və inflyasiyanın artması ilə yanaşı, enerji çatışmazlığı, inflyasiya proseslərinə cavab olaraq monetar şərtləşmələr fonunda qlobal iqtisadi artımı daha da zəiflədir. Müxtəlif regionlarda istehsal və ixrac edilən gübrələrin təchizatında yara-

nan problemlər, həmçinin mexanizasiya xərcinin artması ərzaq məhsullarında qiymət artımlarına gətirib çıxara bilər.

Bu günlərdə Dünya Bankı, Beynəlxalq Valyuta Fondu və digər nüfuzlu institutların açıqlanan hesabatlarından da görüldüyü kimi qlobal

fəallıq azalmaqda, bütün ölkələrin inkişaf proqnozları azalıb. Mövcud realıqlar çərçivəsində inkişaf etməkdə olan ölkələrdə ümumi dövlət borcunun səviyyəsinin və borca xidmətlə bağlı xərclərin artması isə fiskal məkanın daralmasına səbəb olur.

Cənubi Qafqazda iqtisadi cəhətdən tam müstəqil dövlət

Azərbaycanda yürüdülmüş düzgün iqtisadi siyasət sayəsində respublikamız regionun lider ölkəsi kimi öz güclü inkişaf arxitekturasını möhkəmləndirməkdədir. Bu gün Cənubi Qafqazda Azərbaycan iqtisadi cəhətdən tamamilə müstəqil dövlətdir və heç bir xarici maliyyə dəstəyindən, beynəlxalq dotasiyadan və ya kreditdən asılı deyil, digər ölkələrdən fərqli olaraq maliyyə-fiskal-büdcə resursları xarici bərdən deyil,

birbaşa yığım potensialından formalaşır. Ölkəmizdə təmin edilmiş makroiqtisadi sabitlik və maliyyə dayanıqlılığı təkə son bir ildə strateji yığım rezervlərinin təxminən 12 milyard dollar artmasına səbəb olub, valyuta ehtiyatlarımız 85 milyard dollara yüksəlib. Təkə bu iqtisadi faktor Azərbaycanın güclü maliyyə dayanıqlılığını əks etdirir və qlobal təhdidləri minimuma endirir.

Azərbaycanın xalis maliyyə

aktivlərinin həcmi ümumi daxili məhsulu (ÜDM) ötməklə güclü maliyyə təhlükəsizliyi yastığı təminatı yaradır. Müqayisə üçün qeyd edək ki, inkişaf etmiş ölkələrin böyük əksəriyyətində strateji valyuta ehtiyatlarının həcmi ÜDM-nin 30-40 faizini təşkil edir.

Ölkəmizin beynəlxalq reytingi yüksəlib

Azərbaycanın əlverişli maliyyə vəziyyəti nüfuzlu beynəlxalq iqtisadi institutların reyting hesablatlarında da müsbət dəyərləndirilir. Cənab Prezidentin də vurğuladığı kimi iki aparıcı reyting şirkəti - "Moody's" və "Fitch" ölkəmizin reyting investisiya səviyyəsini yeniləyərək proqnozu sabitdən müsbətə doğru yeniləyib.

Belə ki, "Standart & Poor's" və "Moody's" reyting agentlikləri Azərbaycanın investisiya və kredit reytingini artıraraq "BB+" səviyyəsinə qaldırıb. Eyni zamanda "Fitch Ratings" agentliyi Azərbaycanın yerli və xarici valyutada uzunmüddətli suveren investisiya reytingini "pozitiv" proqnozu ilə "BBB" səviyyəsində təyin edib. Bütün bunlar bir daha göstərir ki, Azərbaycan inkişaf etmiş ölkə kimi dünyanın aparıcı investorlarının daim diqqət mərkəzindədir.

Bu günlərdə beynəlxalq insti-

tutlar tərəfindən açıqlanan qlobal hesabatda Azərbaycanın güclü iqtisadi-maliyyə mövqeyini əks etdirən göstəricilər bir daha ölkəmizin qlobal şoklara qarşı güclü immunitetini təsdiqləyir. Beynəlxalq Valyuta Fondu tərəfindən 2026-cı ilin aprel ayında dərc olunmuş "World Economic Outlook" hesabatında qlobal iqtisadi artım proqnozunun 0,3 faiz bəndi aşağıya doğru reviziya edilməsi, eləcə də, neft ixrac edən ölkələr üzrə iqtisadi artım proqnozunun 2,6 faiz - bəndi azaldılması dünya iqtisadiyyatında qeyri-müəyyənliklərin və risk amillərinin artdığı bir daha təsdiqləyir.

2030-cu ilin inkişaf ssenariləri

hələyə keçidinin təmin olunmasına xidmət edəcək.

Əsasən baza ssenaridə neftin bir barelinin orta illik ixrac qiyməti 2027-2030-cu illər üçün 65 dollar olacağı fərz edilib. Proqnozlara əsasən 2027-ci ilin sonuna ÜDM-in həcmi 139 milyard manat təşkil edəcəyi, 2030-cu ildə isə 166,9 milyard manata qədər artacağı gözlənilir. ÜDM-də qeyri-neft-qaz sektorunun payının 2025-ci ildəki 71,5 faizdən 2027-ci ildə 78 faizə, 2030-cu ildə isə 81,8 faizə çatacağı fərz edilir. Orta müddətli dövrdə ÜDM-in real artım

tempinin orta illik 3,3 faiz, qeyri-neft-qaz ÜDM-in isə 4,2 faiz olacağı proqnozlaşdırılır. 2030-cu ildə qeyri-neft-qaz gəlirlərinin dövlət büdcəsinin gəlirlərindəki payı 2027-ci ilin göstəricisi ilə müqayisədə 8,1 faiz-bənd artaraq 69,1 faiz, mütləq ifadədə isə 18,8 faiz artaraq 28,4 milyard manat təşkil edəcək. Eyni zamanda, dövlət büdcəsinin neft-qaz gəlirləri 2027-ci illə müqayisədə 17 faiz azalaraq dövrün sonunda 12,7 milyard manata qədər aşağı düşəcək.

E.CƏFƏRLİ

Qeyri-neft iqtisadiyyatına əsaslanan milli inkişaf

ləndiyi şərəitdə Azərbaycan iqtisadiyyatında 2026-cı ilin birinci rübü ÜDM-də cüzi - 0,3 faiz azalma qeydə alınsa da, bu dinamika daha çox qlobal enerji bazarlarında qiymət dəyişikliyi və əsasən, neft hasilatının 3,4 faiz azalması hesabına baş verib. Mövcud makroiqtisadi şərait fonunda, cari ilin birinci rübündə qeyri-neft-qaz sektorunda ÜDM-

nayəsində 7,0 faiz, informasiya və rabitə sektorunda 9,2 faiz, ticarət sahəsində isə 3,7 faiz artım qeydə alınıb. 2026-cı ilin ilk rübü ərzində adambaşına düşən gəlirlər 6,6% artıb. Bu dövr ərzində ümumi istehlak bazarında satılmış malların və göstərilmiş xidmətlərin dəyəri 4,6 faiz artıb. Bundan əlavə, nəqliyyat və turizm kimi sektorlarda müşahidə

olunan müvəqqəti zəifləmə daha çox qlobal xarici siyasətdə baş verən dəyişikliklər, geosiyasi amillər və beynəlxalq logistika sahəsində yaranan çətinliklərlə əlaqədardır. Bununla belə, yaxın dövrdə iri infrastruktur layihələrinin yenidən aktivləşdirilməsi və dövlət investisiyalarının artırılması bu sahələrdə canlanmanın təmin edilməsində əsas amillərdən biri kimi çıxış edəcək.

Bütün bu tədbirlər kompleks şəkildə ölkədə sahibkarlıq fəaliyyətinin stimullaşdırılmasına, biznes mühitinin daha da təkmilləşdirilməsinə, dövlət-özəl sektor tərəfdaşlığının gücləndirilməsinə mübit şərait yaradır. Bununla yanaşı, "Azərbaycan Respublikasının 2027-2030-cu illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası" hazırlanı ki, bu çərçivədə müəyyən olunacaq hədəflər iqtisadi artımın keyfiyyətə yeni mər-

“Qətnamələr toplusu” ...

Sülhə asi olanlar nədən narahatdırlar?

Belçika və Niderland səfirləri XİN-ə çağırıldılar...

Ölkəmizə qarşı illərdir aramsız və əsassız iddialar irəli sürən, beynəlxalq arenada Azərbaycanı qarşı kampaniyalar təşkil etmək istəyən qüvvələr Cənubi Qafqazda formalaşan yeni situasiya ilə razılaşmaq istəmir. Ötən ilin avqustundan başlanan sülh prosesindən “narahatlıq” keçirənlər yeni eskalasiyalar axtarırdı - bu, həm də Azərbaycana qarşı qısqanc münasibətin təzahürüdür. Ağlasığmaz və beynəlxalq hüquqa zidd addımlar atmaqla, qeyri-adekvat “qətnamələr” qəbul etməklə, hətta qondarma “Qarabağ qaçqınları” adı altında qeyri-etik çağırışlar etməklə, cinayətkarlara “haqq qazandırmaq” niyyətilə yalan təbliğatla özünü ortaya atır. ləğv edilmiş separatizmi dəstəkləyirlər.

İki “kağız parçası”: eyni koordinat, eyni məzmun...

Niderland və Belçika parlamentlərinin nümayəndələr palatalarının Azərbaycanı öləyhinə “qətnamə” oyunu bunun bariz nümunəsidir. Qeyd edək ki, aprelin 16-da Niderland parlamentinin nümayəndələr palatası deputat Don Sederin təklifi ilə Bakıda Azərbaycana və onun vətəndaşlarına qarşı cinayətlər törətməkdə təqsirli bilinərək həbs edilən erməni terrorçuları və qondarma erməni soyqırımının tanınması haqqında sənədlə hökumətə müraciət edib. Elə həmin gün Belçika parlamentinin nümayəndələr palatası deputat Mişel de Maqdamın oxşar məzmunlu sənədini qəbul edib. Sənəddə həmçinin Azərbaycanı könüllü tərk etmiş Qarabağ ermənilərinin geri qaytarılması tələb olunur.

Təəccüblü hal varmı? Oxşar məzmun, oxşar koordinat - 2020-ci il Vətən müharibəsindən sonra bu kimi hallara çox rast gəlinir. Hətta Niderlandda “bu tiptə”, “bu məzmununda” onlarla “qətnamə” qəbul ediblər. Nə dəyişib? Azərbaycan yəna də öz fəaliyyətini davam etdirir. Müxtəlif cinayətlərdə təqsirli bilinən şəxslər Azərbaycan qanunvericiliyinin müvafiq bəndləri üzrə öz cəzalarını aldılar. O ki qaldı, “Qarabağ qaçqınları” məsələsinə, burada da onların oxu daşa deyib. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan tək bu il ərzində dəfələrlə (eləcə də, Avropa Parlamentinin tri-

bunasından) açıq şəkildə bəyan edib ki, “qaçqın məsələsi” adlı hal yoxdur. Könüllü şəkildə Qarabağı tərk edən erməni sülhə asi olanların hamısına Ermənistan pasportu verilməyəcək. Bu isə istər Niderland, istərsə də Belçika “parlamentinə” ən real cavabdır.

“Planlar”ı işə puc olur...

Digər bir məqam isə sülh prose-

sinin hədəfə alınmasıdır - son dövrlərdə Azərbaycan ilə Ermənistan arasında normallaşma prosesinin sürətlənməsi, sərhədlərin delimitasiyası və kommunikasiyaların açılması istiqamətində real danışıqların aparılması, həmçinin regionda uzunmüddətli sülh müqaviləsinin imzalanmasına dair siyasi iradənin formalaşması Cənubi Qafqazda yeni mərhələnin başladığını göstərir. Ötən ilin avqustundan bu yana ödənməyən Ermənistanın Bakının irəli sürdüyü şərtlərin qəbul ediləcəyi ilə bağlı fikirlər səsləndirib. Konstitusiyaya dəyişikliyi, sərhədlərin müəyyənləşdirilməsi kimi addımlar atılmaq üzrədir. Bu isə, Avropadakı erməni yandaşlarını və erməni lobbisini narahat edir. Belçika və Nider-

land parlamentlərinin “planları” isə etimad mühitini zəiflədən və tərəflər arasında mövcud konsensusun pozulması riskini artıran faktor kimi çıxış edir.

Bakının beynəlxalq mövqeyi güclənir...

Bu, həm də Azərbaycanın gündəndən artan beynəlxalq nüfuzundan irəli gələn narahatlıqdır. Adıçkilən ölkələrin təmsilində erməniləri dəstəkləyən qüvvələr və ya dövlətlər Bakının Şərq-Qərb siyasi-iqtisadi münasibətlər sisteminin formalaşmasında, Qlobal cənubun inkişafında, Cənubi Qafqazın yeni inkişaf mərhələsinə keçidinin təşkilində, Mərkəzi Asiya ilə Qərbi Avropa arasında tranzit imkanlarının genişləndirilməsində, qlobal sülhün və təhlükəsizliyin təminatında iştirakından məyusdurlar - hər kəs görür ki, Bakı yeni nizamda aktiv formada yer alır. Azərbaycan öləyhinə birtərəfli və qərəzli qətnamələrin qəbul edilməsi isə geniş geosiyasi rəqabətin və informasiya mübarizəsinin tərkib hissəsidir. Xüsusilə Avropa dövlətlərini və balanslı yanaşmanı təmsil etməli olan iki ölkə parlamentində bu cür selektiv və mübahisəli sənədlərin dəstəklənməsi, artıq təkəbbülə qəbul edilən sənədlərin qəbulu, açıq şəkildə siyasi motivlərin üstünlük təşkil etdiyini göstərir.

finda, Cənubi Qafqazın yeni inkişaf mərhələsinə keçidinin təşkilində, Mərkəzi Asiya ilə Qərbi Avropa arasında tranzit imkanlarının genişləndirilməsində, qlobal sülhün və təhlükəsizliyin təminatında iştirakından məyusdurlar - hər kəs görür ki, Bakı yeni nizamda aktiv formada yer alır. Azərbaycan öləyhinə birtərəfli və qərəzli qətnamələrin qəbul edilməsi isə geniş geosiyasi rəqabətin və informasiya mübarizəsinin tərkib hissəsidir. Xüsusilə Avropa dövlətlərini və balanslı yanaşmanı təmsil etməli olan iki ölkə parlamentində bu cür selektiv və mübahisəli sənədlərin dəstəklənməsi, artıq təkəbbülə qəbul edilən sənədlərin qəbulu, açıq şəkildə siyasi motivlərin üstünlük təşkil etdiyini göstərir.

Erməni işğal barədə susanlar...

Bu parlamentlərin üzvləri arxada qalan 30 illik işğal dövründə bir dəfə də olsun Azərbaycan xalqına qarşı törədilən cinayətlər haqda danışmayıblar, onu görməzdən gəliblər. Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal illərində Azərbaycanda 1,5 milyon mına basdırılıb, bu isə ölkə ərazisinin 13 faizini təşkil edir. Ermənistanın 30 illik mına terroru nəticəsində beynəlxalq humanitar hüquqlar kobud şəkildə pozulub. Bu gün günahsız insanlar mına qur-

mütləmələri siyasətinin qurbanı olub. Bu siyasət yerli xalqların dilini, dinini, mədəniyyətini, irqini yer üzündən silməyə yönəlmişdi. Kolonial dövrün acı irsi Afrika ölkələrində hələ də davam edir. Həmin xalqlar Belçika hökumətindən mədət və mənaəvi təminat tələb edirlər. Belçika parlamentariləri Belçikanın müstəmləkə keçmişini və qarışıq irqdən olan şəxslərə və onların ailələrinin mürəz qaldıqları dərin iztirabları aradan qaldırmaq üçün təşəbbüslərlə çıxış etsələr, daha məqsədə uyğun olar...

Səfirlərə xəbərdarlıq...

XİN-in məlumatına görə, aprelin 20-də Belçikanın Azərbaycanda səfiri Julien de Frepon və Niderlandın Azərbaycanda səfiri Marian de Yonq ayrı-ayrılıqda Xarici İşlər Nazirliyinə (XİN) çağırılıblar. Görüşlərdə aprelin 16-da Belçika və Niderland Parlamentləri tərəfindən qəbul edilmiş, Azərbaycanın suverenliyini və ərazi bütövlüyünü, həmçinin Azərbaycanla Ermənistan arasında davam edən sülh prosesini sarsıtmaq məqsədi daşıyan növbəti məsuliyyətsiz cəhdlər olan sənədlərə qarşı kəskin etiraz ifadə edilib. Sənədlərin tamamilə yalan və əsassız qiymətləndirilməsinə uyğun olaraq tərtib olunduğu, bu qurumlar daxilində dərin kök salmış Azərbaycan öləyhinə qərəzi nümayiş etdiriyi vurğulanıb.

Parlament qərarlarında yer alan qəbul edilməz iddiaların beynəlxalq hüququn kobud şəkildə pozulması və qanunun aliliyinə açıq şəkildə müdaxilə olduğu qeyd edilib.

Bundan əlavə, görüşlər zamanı Azərbaycanın suveren əraziləri ilə bağlı saxta istinadlar, həmçinin Ermənistanın ərazi bütövlüyünün pozulması iddiası, erməni sülhə asi olan şəxslərin hüquqları və onların guya qanunsuz həbsi ilə bağlı bütün əsassız ittihamlar qətiyyətlə və sət şəkildə rədd edilib.

Sənədlərin qəbulunun Azərbaycan və Ermənistan parlamentlərinin spikerləri arasında son görüşlə üst-üstə düşdüyü üçün xüsusilə paradoksal olduğu səfirlərin diqqətinə çatdırılıb.

Belçika və Niderland tərəfləri müvafiq parlamentlərdə anti-Azərbaycan qurumlarının ikitərəfli münasibətlərə zərər verməsinin qarşısını almaq üçün təsirli tədbirlər görməyə çağırılıblar.

P.İSMAYILOV

Bolqarıstan MSK: Parlament seçkilərində “Mütərəqqi Bolqarıstan” koalisiyası qalib gəlib

Bolqarıstan Mərkəzi Seçki Komissiyası (MSK) aprelin 19-da keçirilən parlament seçkilərinin ilkin nəticələrini bazar ertəsi günü açıqlayıb. Belə ki, dairə seçki komissiyalarında işlənmiş seçki məntəqələrindən daxil olan bülletenlərin 97,52 faizi sayılıb. AZƏRTAC bu barədə Bolqarıstan Xəbər Agentliyinə istinadla xəbər verir.

Bolqarıstan MSK qeyd edib ki, 4 faizlik seçki limitini keçən partiyalar və koalisiyalar aşağıdakılardır:

“Mütərəqqi Bolqarıstan”

koalisiyası - 44,723%
GERB-UDF bloku - 13,388%

“Dəyişikliyə davam et - demokratik Bolqarıstan” koalisiyası - 12,807%
“Hüquq və azadlıqlar uğrunda hərəkət” - 6,755%
“Vazrajdan” partiyası - 4,301%.

Seçki Məcəlləsinə əsasən, MSK alman səsləri, partiyalar və koalisiyalar arasında parlamentdəki yerlərin bölüşdürülməsini seçki günündən ən gec dörd gün sonra, seçilmiş Parlament üzvlərinin adlarını isə seçki günündən ən gec yeddi gün sonra elan etməlidir.

Bu, 2021-ci ildən bəri Bolqarıstanda keçirilən səkkizinci parlament seçkiləri olub.

Bolqarıstanın sabiq Prezidenti və Hərbi Hava Qüvvələri komandanı Rumen Radev “Mütərəqqi Bolqarıstan” partiyasına liderlik edir. O, bu koalisiya vasitəsilə hakimiyyətə qayıtmağa hazırlaşır.

İrəvan KTMT-nin fəaliyyətində iştirakını bərpa etməyəcək

Ermənistan, Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatında (KTMT) aktiv fəaliyyətini bərpa etməyi planlaşdırır.

“Report” “Armenpress”ə istinadən xəbər verir ki, bu barədə Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan dünən hakim “Vətəndaş müqaviləsi” partiyasının seçkiqabağı proqramını təqdim edərkən bildirib.

“Bildiyiniz kimi, Ermənistan Respublikasının KTMT-də üzvlüyü dondurulub və onun fəaliyyətinin

bərpası ilə bağlı heç bir addım atılmayacaq. Bu, bizim seçkiqabağı proqramımızda da təsbit olunub”, - Nikol Paşinyan deyib.

Ermənistanın digər çoxtərəfli əməkdaşlıq formatlarında iştirakına toxunan Paşinyan bunun ölkənin balanslaşdırılmış və tarazlı xarici siyasətinin effektivliyinin artırılması baxımından mühüm əhəmiyyət daşıdığını qeyd edib.

Xatırladaq ki, Ermənistan 2024-cü ilin fevralından KTMT-də iştirakını dondurub.

Hörmüzdə gəmiçilik dayandırılıb

Bölgədə vəziyyətin gərginləşməsi nəticəsində Hörmüz boğazı vasitəsilə gəmiçilik demək olar ki, tamamilə dayandırılıb.

“Report” “Al-Jazeera”ya istinadən xəbər verir ki, bunu “SynMax” və “Kpler” şirkətlərinin monitorinq və təhlil məlumatları göstərir.

Qeyd olunub ki, son 12 saat ərzində boğazdan yalnız üç keçid qeydə alınıb.

Böyük Britaniyanın sanksiyaları altında olan neft məhsulları daşıyan “Nero” tankeri Fars körfəzini tərk edib və hazırda boğazdan keçir. Daha iki gəmi - kimyoviyə tanker və mayeşəkilmiş neft qazı (LPG) tankeri - ayrı-ayrılıqda bu marşrut vasitəsilə Fars körfəzinə daxil olub.

Xatırladaq ki, aprelin 19-u gecə saatlarında ABŞ-ın idarə olunan raketli “USS Spruance” esminesi Oman körfəzində İran bayrağı altında üzən “TOUSKA” yük gəmisini ələ keçirib. Buna cavab olaraq, İran KİV-i ölkənin Silahlı Qüvvələrinin ABŞ hərbi gəmilərini dronlarla hücum etdiyini bildirib.

Fevralın 28-də ABŞ və İsrail İrana qarşı hərbi əməliyyatlara başlayıb və bir sıra şəhərlərə hava

zərbələri endirib. Həmin gün zərbələr nəticəsində İranın ali dini rəhbəri Əli Xamenei öldürülüb. Cavab olaraq İran İsrail ərazisinə raket zərbələri endirib və Fars körfəzi ölkələrindəki ABŞ hərbi bazalarına hücum edib.

İran, ABŞ və onların müttəfiqləri 2026-cı il aprelin 8-nə keçən gecə iki həftəlik atəşkəs barədə razılığa gəliblər.

Aprelin 11-12-də İslamabadda Pakistanın vasitəçiliyi ilə İran və ABŞ arasında danışıqlar keçirilib. Saatlarla davam edən müzakirələr razılaşma əldə edilmədən başa çatıb.

ABŞ Prezidenti Donald Tramp aprelin 15-də İran limanlarının dəniz blokadasının saxlanılmasına baxmayaraq, Hörmüz boğazının gəmiçilik üçün açıldığını elan etdi. Bu addım Çinlə münasibətlərin qorunub saxlanılması üçün atılmışdı. Daha sonra, aprelin 18-də İran İslam İnqilabı Keşikçiləri Korpusunun (SEPAH) Hərbi Dəniz Qüvvələri bunu atəşkəs razılaşmasının pozulması və İran limanlarının ABŞ hərbi qüvvələri tərəfindən davam edən blokadası ilə əsaslandıraraq, Hörmüzün bağlandıığını elan edib.

Kiyev Ankaraya müraciət etdi: Putin-Zelenski görüşünü təşkil edin

Rusiya-Ukrayna müharibəsi 4 ildən artıqdır ki, davam edir. Tərəflər arasında döyüşlər səngiməyə də, bu ilin ilk iki ayında müharibənin dayandırılması üçün diplomatik təşəbbüslər artmış-

dı. ABŞ-ın vasitəçilik təşəbbüsləri fonunda tərəflər bir sıra görüşlər keçirmişdi. Lakin ABŞ-ın İrəvanla müharibəyə başlaması Ukrayna problemini bir qədər arxa plana keçirib.

Kiyev niyə narahatdır?

Qeyd edək ki, 2022-ci il fevralın 24-də başlayan müharibə region üçün ağır nəticələr verib. Sonu görünməyən müharibə indiyə qədər həm Rusiyaya, həm də Ukraynaya xeyli zərər vurub. Belə ki, Ukraynada minlərlə mülki insan həyatını itirib, hərbcilər həlak olub, xeyli sayda infrastruktur dağıdılıb, milyonlarla insan qaçqın vəziyyətinə düşüb. Bu ölkənin ərazisinin 20 faizə yaxını hazırda Rusiya ordusunun nəzarətindədir. Müharibə Rusiya üçün də ağır nəticələrə səbəb olub. Bu günə qədər Rusiya tərəfinin döyüşlərdə yüzminlərlə hərbcisinin həlak olduğu barədə məlumatlar yayılıb.

Hazırda ABŞ-ın əsas diqqətinin İrana yönəlməsi rəsmi Kiyevi və onun müttəfiqlərini ciddi narahat edir. Kiyev problemin beynəlxalq birliyin gündəmindən düşməsinə çalışır. Avropa İttifaqı (Aİ) da Ukrayna probleminin həllinin beynəlxalq gündəmdən çıxmasını tələf edir. Ukraynadakı vəziyyətlə bağlı gələcək müzakirələrdən danışan Aİ-nin ali nümayəndəsi Kallas Yaxın Şərqlə olan diqqətin Ukraynadakı vəziyyətdən yayınmamasının vacibliyini vurğulayıb. Vaşinqtonun Avropa ölkələrinə silah tədarükünü təxirə salması isə Aİ-nin Kiyevə hərbi yardımlarını azalda bilər.

Andrey Sibiqadan vacib açıqlama

lumdur. Hazırda isə Rusiya-Ukrayna müharibəsinin bitməsi üçün Türkiyənin böyük fəallığı göz önündədir. Türkiyə müharibədən əziyyət çəkən insanlara humanitar yardım göstərir, eləcə də onun vasitəçiliyi ilə münaqişə zonalarında dinc əhali üçün humanitar dəhlizlər açılıb. Xatırladaq ki, 2022-ci ildə Antalya Diplomatiya Forumu çərçivəsində Rusiya və Ukrayna xarici işlər nazirlərinin görüşü keçirilmişdi. Eyni zamanda, Rusiya və Ukrayna nümayəndə heyətlərinin İstanbulda keçirdiyi görüş sülh prosesinə müsbət təkan vermişdi. Rusiyanın Kiyev və Çerniqovda hərbi əməliyyatlarını əhəmiyyətli dərəcədə azaltmaq qərarı həqiqətən də mühüm addım idi və bu, İstanbul görüşünün nəticəsində baş verdi. Eləcə də Türkiyənin təşəbbüsü ilə 2022-ci il iyulun 13-də İstanbulda Türkiyə, Ukrayna, Rusiya və BMT nümayəndələrindən ibarət dördtərəfli görüş keçirilmişdi. Bu görüşün nəticəsi olaraq iyulun 22-də həmin məkanda taxıl ixracına dair saziş imzalandı. Sazişə uyğun olaraq, İstanbulda Rusiya və Ukrayna, BMT və Türkiyə nümayəndələrindən ibarət Birgə Koordinasiya Mərkəzi yaradılmışdı. "Taxıl və ərzaq mallarının Ukrayna limanlarından təhlükə-

Belə bir şəraitdə diqqət yenə də həmişə sülh prosesinə töhfələr verən Türkiyəyə yönəlib. Belə ki, rəsmi Kiyev Türkiyədən Ukrayna lideri Volodimir Zelenski ilə Rusiya Prezidenti Vladimir Putin arasında görüşün təşkili imkanlarını nəzərdən keçirməsini istəyib. Bu barədə Ukraynanın XİN başçısı Andrey Sibiqa "Ukrinform" agentliyinə məşahibəsində bildirib. "Biz Türkiyədən ABŞ Prezidenti Donald Trampın mümkün iştirakı ilə Zelenski ilə Putin arasında görüşün təşkili imkanını nəzərdən keçirməsini xahiş etmişik. Biz bu görüşə hazırıq", - deyən Sibiqa Türkiyə diplomatlarının işini yüksək qiymətləndirərək, çox səmərəli adlandırdı. Nazir, həmçinin qeyd edib ki, Türkiyə də Rusiya-Ukrayna münaqişəsinin həllində maraqlıdır.

Xatırladaq ki, müharibənin başladığı ilk vaxtlardan regionun ən güclü dövlətlərindən biri olan Türkiyə sülh naminə tərəflər üçün vasitəçilik və danışıqlara ev sahibliyi edib. Bütövlükdə, Rusiya-Ukrayna müharibəsinin dayandırılması yönündə Türkiyənin göstərdiyi sayı bütün dünyada yüksək dəyərləndirilir. Həqiqətən də, Türkiyə sülh, eləcə də müharibənin yaratdığı humanitar problemlərin qarşısının alınması üçün böyük fəallıq göstərir. Türkiyənin bu yöndə təşəbbüsləri müharibə aparən ölkələr tərəfindən də təqdir olunur. Rəsmi Ankara bölgədə sabitliyin təmin olunması üçün müntəzəm olaraq həm Kreml, həm də Kiyevlə təmasdadır. Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdöğan hər iki ölkənin lideri ilə danışıqlar aparır. Antalya Diplomatiya Forumu çərçivəsində Türkiyə və Ukrayna XİN başçılarından görüşündə də bu məsələ diqqət mərkəzində olub.

Nəzərə alaq ki, Türkiyə böyük dövlətdir və bölgədə baş verən proseslərə təsir imkanları var. Son illər Türkiyə regional güc kimi özünü təsdiq edib. Yaxın Şərqlə böhranı ilə bağlı rəsmi Ankaranın oynadığı rol beynəlxalq birliyə çox yaxşı mə-

siz daşınması təşəbbüsü" razılaşmasına əsasən, müxtəlif ölkələrə onmilyonlarla ton Ukrayna taxılı daşındı. Saziş Türkiyənin fəal diplomatiyası nəticəsində bir neçə dəfə uzadıldı. Lakin Qərbi dövlətlərinin öz vədlərini yerinə yetirməməsi səbəbindən Rusiya taxıl sazişinin uzadılmasından imtina etdi.

Türkiyənin rolunu güclənir

Türkiyənin təşəbbüslərinə müharibənin tərəfi olan hər iki ölkə etimad göstərir. Nəzərə alaq ki, Qərbi ölkələri Ukraynaya hərbi dəstək verir. Bu da Rusiya tərəfindən qəbul olunmaz hesab edilir. Rusiyanı dəstəkləyən ölkələr isə Ukrayna tərəfindən qəbul olunmur. Amma qardaş Türkiyə iki ölkə arasında müharibənin bitməsi üçün heç bir maraq güdmədən, səmimi olaraq çalışır. Bu proseslərdə Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdöğanın liderlik keyfiyyəti də xüsusi vurğulanmalıdır. Məhz bu səbəblərə görə, Ərdöğanın Nobel mükafatına layiq görüləsi təklif olunmuşdu. Çünki Rəcəb Tayyib Ərdöğan Türkiyənin lideri olaraq Rusiya-Ukrayna müharibəsinin dayandırılması üçün təkcə çağırışlar etmir, eyni zamanda, vacib addımlar atır.

Türkiyədən fərqli olaraq, hazırda Qərbi ölkələri münaqişənin həlli üçün fəal təşəbbüslər irəli sürür. Onlar öz maraqları naminə Ukraynaya qurban verirlər. Sözdə Ukraynanın ərazi bütövlüyünü dəstəklədiklərini bəyan etsələr də, realıqda Qərbin Kiyevə hərbi dəstəyi xeyli azalıb. Bu səbəbdən də, hazırda Ukrayna döyüş bölgəsində ciddi çətinliklərlə üz-üzə qalıb, silah-sursata ehtiyac artır. Ona görə də, rəsmi Kiyev tərəfdarlarından narazılığı açıq-aydın ifadə edir. Lakin Ankaranın təşəbbüsləri müharibə tərəfləri arasında sülhün əldə olunmasına yönəlib.

N.BAYRAMLI

ABŞ-İran danışıqları baş tutacaq?

ABŞ və İran arasında atəşkəs razılaşması aprelin 21-də başa çatır. Bu ərzədə tərəflərin yenidən bir masa ətrafında əyləşməsi və sülh sazişinin imzalanması üçün təşəbbüslər

artır. "The Wall Street Journal" yazır ki, Prezident Donald Trampın danışıqlar qrupu hazırılıq vəziyyətindədir və prosesə başlamaya hazırdır.

"Sazişlə bağlı işlərin 80 faizi tamamlandı"

Tərəflər arasında vasitəçilik edən Pakistanın xarici işlər naziri İshaq Dar bildirib ki, ABŞ və İran arasında yekun atəşkəs sazişinin bağlanması üzrə işlərin artıq 80 faizi tamamlandı, lakin tərəflər bundan sonra daha çox çəviklik nümayiş etdirməlidirlər: "Biz artıq işin 80 faizindən çoxunu görmüşük.. İndi hər iki tərəf çəviklik göstərməlidir". Dar vurğulayıb ki, danışıqlarda vasitəçilik edən Pakistan tərəflərinin hərə tərəfli razılığa gəlməsini təmin etmək üçün səylərini davam etdirəcək. Lakin Pakistandakı mənbə "Əl-Cəzirə"yə bildirib ki, atəşkəsə nail olmaq üçün hələ çox iş görülməlidir. Bununla belə, İslamabad müsbət nəticəyə ümid edir. Mənbənin sözlərinə görə, "Ümidimiz var və regionda sülh naminə yorulmadan çalışırıq. Buna nail olmaq üçün hər şey hazırıq".

Ağ Evin rəhbəri Donald Tramp İranla növbəti danışıqların ötən həftənin sonunda İslamabadda baş tuta biləcəyini desə də, fikir ayrılıqları səbəbindən görüş reallaşmayıb. Dünən isə Donald Tramp İranla saziş əldə etmək üçün yaxşı şansın olduğunu bildirib. "Axios" nəşrinin məlumatına görə, danışıqlar zamanı razılaşma və ya heç olmasa atəşkəsin uzadılması əldə edilə bilər.

"Özümü yaxşı hiss edirəm. Razılaşma konsepsiyası hazırlanıb. Düşünürəm ki, onu tamamlamaq üçün çox yaxşı şansımız var", - deyir Tramp "Axios"a qısa telefonla müsahibəsində bildirib. Eyni zamanda, portal qeyd edib ki, Tehran İranın danışıqlarda iştirakını təkbiz edərək bildirib ki, Tramp administrasiyasının "əsaslı və qeyri-real tələbləri, tez-tez mövqə dəyişikliyi, daimi ziddiyyətlər" və Hörmüz boğazında İran limanlarının davam edən blokadası "məhsuldar danışıqlar üçün heç bir aydın perspektiv qoymur".

Bazar günü İranın dövlət televiziyası da planlaşdırılan danışıqlar barədə məlumatları təkbiz edərək bildirib ki, Tramp administrasiyasının "əsaslı və qeyri-real tələbləri, tez-tez mövqə dəyişikliyi, daimi ziddiyyətlər" və Hörmüz boğazında İran limanlarının davam edən blokadası "məhsuldar danışıqlar üçün heç bir aydın perspektiv qoymur".

İranın Xarici İşlər Nazirliyinin nümayəndəsi İsmayıl Bəqai də deyib ki, Tehran hələlik ABŞ ilə münaqişənin həlli üzrə yeni danışıqlar rəundunda iştirak etməyi planlaşdırmır. Bəqai Vaşinqtonun tətbiz etdiyi hərbi-dəniz blokadasını və Livandakı atəşkəs rejiminin ehtimal edilən pozuntularını qeyd edərək nəzərə çatdırıb ki, ABŞ-ın addımları diplomatik prosesə qeyri-ciddi münasibətdən xəbər verir. ABŞ nümayəndə heyətinin İranla danışıqlar rəundunun keçirilə biləcəyi İslamabadda yollanmaq qərarını şərh edən İran XİN nümayəndəsi qeyd edib ki, bu, onların şəxsi işidir. Bəqai həmçinin bildirib ki, Tehran danışıqlarının heç bir rəundunda - nə indiki, nə də keçmiş - zənginləşdirilmiş uranın ABŞ-a və ya üçüncü ölkələrə çıxarılması ehtimalını Vaşinqtonla müzakirə etməyib. Onun sözlərinə görə, İran hakimiyyəti prinsip etibarilə belə bir variantı nəzərdən keçirir.

Bununla belə, Anadolu agentliyi bu barədə danışıqların gedişindən məlumatlı olan mənbələrə istinadla məlumat yayıb ki, İran

Tehran təkbiz edir

Hörmüz boğazındakı gərginliyə baxmayaraq, aprelin 21-də Pakistanın paytaxtı İslamabadda ABŞ ilə danışıqların ikinci mərhələsində iştirak etmək niyyətindədir. Məlumat görə, Tehran hələ ki, danışıqlarda iştirakını rəsmən təsdiqləməyib. Agentliyin həmsöhbətləri deyiblər ki, İran nümayəndə heyətinin tərkibi eyni qalacaq: ona parlamentin sədri Məhəmməd Bağır Qalibaf rəhbərlik edəcək. ABŞ nümayəndə heyətində isə Birləşmiş Ştatların vitse-prezidenti Ceyms Devid Vens, prezidentin xüsusi elçisi Stiv Uitkoff və Donald Trampın kürəkəni Cared Kuşnerin olması gözlənilir.

"Al Hadath" telekanalı isə məlumat yayıb ki, İran və ABŞ nümayəndə heyətləri arasında yeni danışıqlar rəundunu aprelin 26-da İslamabadda keçirilə bilər. Məlumat görə, Pakistan tərəfi bu tarix üçün məsləhətləşmələr planlaşdırır. Amma nə Tehran, nə də Vaşinqton hələlik bu məlumatla bağlı rəsmi açıqlama verməyib. Vurğulanıb ki, Pakistanın yüksək rütbəli hərbi komandanının Tehran səfəri zamanı İranın raket proqramından imtina etməyəcəyi barədə məlumat verilib.

Çin sülh naminə söylərini davam etdirəcək

Bu arada Çin Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Qo Tszyakun bəyan edib ki, Pekin İran-ABŞ münaqişəsinin qarşısının alınmasında və müharibədən tərəflər arasında barışıqın təşviq edilməsində konstruktiv rol oynayacaq. "Pekin münaqişə tərəfləri arasında əldə olunan atəşkəs rejiminin impulsunu qorumağa və danışıqları irəli aparmağa yönələn söyləri dəstəkləyir. Çin gərginliyin azaldılmasında və Yaxın Şərqlə davamlı sülh və sabitliyə nail olmaqda konstruktiv rolunu davam etdirəcək", - deyir Qo Tszyakun bildirib. XİN nümayəndəsinin sözlərinə görə, hazırda Yaxın Şərqləki vəziyyət "müharibə ilə sülh arası mərhələdədir" və barışıq üçün "fürsət pəncərəsi" artıq açıldığı üçün müharibənin tez bir zamanda bitməsinə əlverişli şərait yaradılmışdır.

İranın xarici işlər naziri Abbas Əraqçi isə hesab edir ki, ABŞ prosesə ciddi yanaşmır. O, pakistanlı həmkarı İshaq Darla telefon danışıqlarında bildirib ki, İran limanlarına və gəmilərinə qarşı təhdidlər, eləcə də Vaşinqtonun məntiqsiz tələbləri ABŞ-ın regiondakı vəziyyətin həllinə münasibətinin ciddi olmamasını nümayiş etdirir. İran xarici işlər naziri ölkəsinin maraqlarını və milli təhlükəsizliyini qorumaq üçün bütün mövcud vasitələrdən istifadə edəcəyini vurğulayıb. O, həmçinin bölgədə sülhü və təhlükəsizliyi qorumaq üçün məsləhətləşmələrin davam etdiriləcəyini təsdiqləyib.

N.BAYRAMLI

ABŞ, Yaponiya və digər ölkələrin 17 mindən çox hərbcisi Filippində təlimlərə başlayıb

ABŞ, Yaponiya və digər ölkələrdən olan 17 mindən çox hərbcisi Filippində "Balikatan" təlimləri-

nə başlayıb. Təlimlərə döyüş atışları da daxildir. AZƏRTAC xəbər verir ki,

PNA agentliyi bu barədə Filippin Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisi Romeo Braunero istinadla məlumat yayıb. Manevrlərə ABŞ, Avstraliya, Kanada, Fransa, Yaponiya və Yeni Zelandiyanın silahlı qüvvələri

cəlb olunub. Təlimlər zamanı qoşunlar hava və raketdən müdafiə texnikaları, eləcə də dəniz təhlükəsizliyi, sualtı qayıqlara qarşı mübarizə, düşmən gəmilərinə desant çıxarılması və xilasetmə əməliyyatlarını məşq edəcəklər. Agentliyin məlumatına görə, mayın 8-dək davam edəcək manevrlərə 10-dan çox ölkə müşahidəçi qismində cəlb olunub.

Yaradıcılıqla başlayan dəyişikliklər müasir dünyanın ən güclü hərəkətverici qüvvələrindən biri kimi çıxış edir. Bu dəyişikliklər yalnız texnologiya sahəsində deyil, həm də sosial münasibətlərdə, təhsildə, iqtisadiyyatda və insan düşüncə tərzində dərin izlər buraxaraq yeni imkanlar yaradır. Çünki innovativ düşüncə insanlara mövcud çərçivələrdən kənara çıxmağı, problemlərə fərqli baxış bucağından yanaşmağı və önəvi yanaşmaların yetərsiz

qaldığı məqamlarda yeni həll yollarını tapmağı öyrədir.

Yaradıcılıq yalnız incəsənət və ya ədəbiyyatla məhdudlaşmış, əksinə, o, gündəlik həyatda qarşılaşılan çətinliklərin həllində, yeni məhsulların hazırlanmasında və fərqli strategiyaların qurulmasında mühüm rol oynayır. Bu isə insanın təxəyyül gücünü və analitik düşüncə qabiliyyətini bir araya gətirərək daha səmərəli nəticələrin əldə olunmasını şərait yaradır.

radıcı mühitin formalaşdırılması, insanların sərbəst düşüncəsinə imkan verilməsi və yeni ideyaların dəstəklənməsi innovasiyanın inkişafı üçün vacib şərtlər hesab olunur.

Yeri gəlmişkən, bu gün - aprelin 21-də Ümumdünya Yaradıcılıq və İnnovasiya Günü qlobal səviyyədə qeyd olunur. Əlamətdar gün Birlişmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) beynəlxalq günlər sisteminin bir hissəsidir və ilk dəfə 2002-

Yaradıcılıqla başlayan dəyişikliklər

Müasir dünyada innovativ düşüncənin rolu...

ci ildə qeyd olunub. Bu gün Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə (SDG) nail olmaq ilə bağlı problemlərə yaradıcı həll yollarının əhəmiyyəti vurğulamaq üçün 2017-ci ildə BMT Baş Assambleyası tərəfindən təsis edilib.

Dünya Yaradıcılıq və İnnovasiya Günü insanların düşüncə sərbəzlərini aşaraq yeni ideyalar yaratmağa, fərqli baxış bucaqları formalaşdırmağa və dəyişən dünyaya uyğun həll yolları tapmağa təşviq edən xüsusi bir gündür. Bu da cəmiyyətlərin inkişafında yaradıcılığın nə qədər mühüm rol oynadığını bir daha xatırladır.

Bu gün yalnız rəssamların, yazıçıların və ya ixtiraçıların deyil, həm də gündəlik həyatında kiçik yeniliklər edən hər bir insanın əslində yaradıcı potensiala sahib olduğunu vurğulayır.

Müasir dövrdə texnologiyanın sürətlə inkişaf etdiyi bir zamanda, innovasiya anlayışı yalnız texniki sahələrlə məhdudlaşmışdır. Eyni zamanda təhsil, biznes, sosial münasibətlər və hətta şəxsi inkişaf kimi

sahələrdə də yeni yanaşmaların yaranmasına səbəb olur ki, bu da insan həyatını daha effektiv və maraqlı edir.

Bu baxımdan, yaradıcılıq və innovasiya bir-biri ilə sıx bağlı anlayışlar kimi çıxış edir. Onların qarşılıqlı təsiri nəticəsində cəmiyyətlər daha dinamik inkişaf edir, yeni ideyalar sürətlə reallaşır və fərdlər öz-lərini ifadə etmək üçün daha geniş platformalar əldə edir. Beləliklə də müasir dünyanın mürəkkəb çağırışlarına cavab vermək üçün daha güclü və dayanıqlı sistemlər formalaşır.

Nəticə etibarilə, yaradıcılıqla başlayan dəyişikliklər yalnız fərdi səviyyədə deyil, qlobal miqyasda transformasiyalara səbəb olur. Bu transformasiyalar insanlığın gələcəyini formalaşdıraraq əsas amillərdən birinə çevrilir. Çünki innovativ düşüncə olmadan nə inkişaf, nə də davamlı irəliləyiş mümkün hesab olunur.

Yeganə BAYRAMOVA

Zorakılığa aparan yol...

Uşaq və gənclərdə aqressiya niyə artır?

Uşaq və gənclər arasında aqressiyanın artması müasir dövrün ən ciddi sosial və psixoloji problemlərindən biri kimi diqqət çəkir. Bu halın yaranmasına təsir edən amillər çoxşaxəli və bir-biri ilə sıx əlaqəlidir. Çünki ailə mühitindən başlayaraq, məktəb, sosial çevrə, texnologiyanın təsiri və cəmiyyətin ümumi psixoloji durumu gənclərin davranışına birbaşa təsir göstərir.

Son zamanlarda müxtəlif ölkələrdə baş verən və böyük faciələrlə nəticələnən hadisələr, o cümlədən məktəblər də silahlı hücumlar, bu problemin nə qədər dərin və təhlükəli olduğunu açıq şəkildə göstərir. Belə halların yalnız fərdi psixoloji problemlərlə deyil, həm də sosial və mədəni faktorlarla bağlı olduğunu düşünməyə əsas verir.

Rəqəmsal platformaların təsiri də danılmazdır

Mövzu barədə “Yeni Azərbaycan”-a açıqlama verən psixoloq Aytək Ələkbərovanın sözlərinə görə, ailədə sevgi, diqqət və düzgün ünsiyyət çatışmazlığı uşaqlarda daxili gərginlik yaradır və bu gərginlik zamanla aqressiya formasında üzə çıxmağa başlayır. Psixoloq qeyd edir ki, xüsusilə, valideynlər arasında münasibətlərin çox olduğu, zorakılığın müşahidə edildiyi mühitlərdə böyüyən uşaqlar davranış modellərini məhz bu şəkildə formalaşdırır və problemləri zorakı yollarla həll etməyə meyilli olurlar:

“Eyni zamanda məktəb mühitində yaşanan təzyiq, bul-linq halları, müəllim-şagird münasibətlərindəki problemlər və uğursuzluq qorxusu da gənclərin psixoloji vəziyyətinə mənfi təsir göstərərək onları aqressiv davranışlara yönəldir. Bundan əlavə, sosial media və rəqəmsal platformaların təsiri də danılmazdır. Çünki gənclər gün ərzində çox vaxtlarını virtual aləmdə keçirir, burada zorakılıq elementləri ilə dolu oyunlar, videolar və xəbərlər onların şüuraltına təsir edir. Nəticədə realıqla virtual dünya arasındakı sərhədlər zəifləyir, empatiya hissi azalır

və aqressiv reaksiyalar daha tez ortaya çıxır. Bununla yanaşı, cəmiyyət daxilində sosial ədalətsizlik, iqtisadi çətinliklər və gələcəklə bağlı qeyri-müəyyənlik də gənclərdə narahatlıq və ümitsizlik yaradır ki, bu da öz növbəsində aqressiyanın artmasına səbəb ola bilər”.

Problemin qarşısını almaq üçün...

A.Ələkbərovanın sözlərinə görə, psixoloji dəstəyin çatışmazlığı da mühüm amillərdən biridir, çünki bir çox hallarda uşaqlar və yeniyetmələr yaşadıkları emosional problemləri bölüşüb, danışaraq həll etməyə çalışırlar. “Nəticədə bu duyğular yığılaraq partlayış nöqtəsinə çatır, bu isə həm özlərinə, həm də ətrafdakilərə qarşı təhlükəli davranışlarla nəticələnə bilər. Ona görə də məktəblərdə psixoloqların fəaliyyətinin gücləndirilməsi, valideynlərin maarifləndirilməsi və uşaqlarla açıq ünsiyyət qurulması xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Nəticə etibarilə, uşaq və gənclərdə aqressiyanın artması tək bir səbəblə izah edilə bilməz və bu problemin qarşısını almaq üçün kompleks yanaşma

götürülməlidir. Bu gün yalnız rəssamların, yazıçıların və ya ixtiraçıların deyil, həm də gündəlik həyatında kiçik yeniliklər edən hər bir insanın əslində yaradıcı potensiala sahib olduğunu vurğulayır. Müasir dövrdə texnologiyanın sürətlə inkişaf etdiyi bir zamanda, innovasiya anlayışı yalnız texniki sahələrlə məhdudlaşmışdır. Eyni zamanda təhsil, biznes, sosial münasibətlər və hətta şəxsi inkişaf kimi

Əsas problem ondan ibarətdir ki...

Ekspert qeyd edir ki, təhsil mühitində əsas problem ondan ibarətdir ki, uzun müddət diqqət əsasən akademik nəticələrə yönəlib: “Şagirdin emosional intellekti, stressə da-

tələb olunur. Çünki yalnız ailə, məktəb və cəmiyyət birlikdə hərəkət etdikdə, gənclərin sağlam psixoloji inkişafını təmin etmək və onları zorakılıqdan uzaq tutmaq mümkün ola bilər”.

Ailə, məktəb və cəmiyyət birlikdə hərəkət etməlidir

Təhsil üzrə ekspert Elçin Əfəndi

vamlılığı və sosial bacarıqları sistemli şəkildə inkişaf etdirilmədikdə, o, gündəlik çətinliklər qarşısında alternativ həll yollarını tapmaqda çətinlik çəkir və bu başlıq çox zaman aqressiv reaksiyalarla kompensasiya olunur.

Bununla yanaşı, müasir dövrdə rəqəmsal mühitin təsiri də xüsusi qeyd

olunmalıdır, çünki nəzarətsiz informasiya axını, zorakılıq elementləri olan oyunlar və sosial şəbəkələrdə təhqirəmiz ünsiyyət formaları gənclərin psixoloji həssaslığını azaldaraq empatiya hissini zəiflədə bilər. Nəticədə emosional reaksiyalar daha kəskin və impulsiv xarakter alır.

Çıxış yolu isə sistemli və çoxsahəli yanaşmadan keçir, yəni yalnız məktəbdə deyil, ailə və ictimai səviyyədə də eyni istiqamətdə iş aparılmalıdır. Məktəblərdə psixoloji xidmətlərin gücləndirilməsi, emosional savadlılıq və münasibətlərin sülh yolu ilə həlli kimi bacarıqların tədris proqramına inteqrasiyası, müəllimlərin isə yalnız bilik ötürücüsü deyil, həm də emosional tənظیمçisi rolunu mənimsəməsi vacibdir”.

Türkiyədə start verildi...

Türkiyədə təhsil müəssisələrində uşaqların və yeniyetmələrin iştirakı ilə baş verən silahlı insidentlər fonunda məzmun məhdudiyətləri tətbiq edilən, o cümlədən on-

layn oyunlara çıxışı bağlanan uşaq SIM-kartlarının tətbiqi planlaşdırılır.

Kahramanmaraş vilayətində yerləşən orta məktəbdə baş vermiş faciə ilə bağlı aparılan araşdırma zamanı müəyyən olunub ki, kütləvi qətl törədən VI-II sinif şagirdi İsa Aras Mersinli “zorakılıq məzmunlu” kompüter və videooyunların aktiv istifadəçisi olub və hücum planlarını digər ölkələrdən olan oyunçularla bölüşüb. Xüsusilə, internetdə tanış olduğu Argentinadan olan qız bildirib ki, 14 yaşlı yeniyetməni doqquz nəfərin həyatına son qoyan cinayətdən çəkilməyə çalışıb.

Türkiyədə analitiklər və ekspertlər hesab edirlər ki, əksər hallarda zorakılıq təbliğ edən videooyunlar aqressiv davranış riskini artırır. Oyun oynayan gənclər əsasən mobil telefonlardan istifadə edir, buna görə yaxın vaxtlarda VPN xidmətlərinin bloklanması, həmçinin yaş 18-dək olan şəxslər üçün GSM tarif planlarına məhdudiyətlərin tətbiqi planlaşdırılır.

Valideynlər onlayn oyunlara çıxışı bloklayan uşaq SIM-kartlarına nəzarət edə bilməklər, oyunlara çıxış üçün istifadə olunan VPN xidmətləri isə əlçatmaz olacaqdır.

Yeganə BAYRAMOVA

Allah rəhmət eləsin!

BDU-nun Təbii Riyaziyyat Elmi Tədqiqat İnstitutunun kollektivi Elşad və Ruslan Arazovlara İnstitutun əməkdaşı, tanınmış alim, professor **ARAZOV HƏSƏNBƏY TAHİR OĞLUNUN** vəfatından kədərləndiklərini bildirir, və dərin hüznü baş sağığı verir. Allah Rəhmət eləsin!